

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA,
Strada Zrinyi N-rul 112

INSERȚIUNILE
se primesc la administra-
ție.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

La „Treptele Tronului“.

De: Octavian Goga.

În cele următoare sunt așternute pe hârtie câteva din glosele unui bătrân dela noi asupra stării noastre politice de astăzi. Bătrânul e un cărturar de-al nostru, care și-a împlinit datoria și de ani îndelungați stă la o parte, ca un privitor resemnat al întâmplărilor din jurul lui. Cuvintele lui însă sunt interesante, fiindcă reoglesc o judecată politică din care putem alege un anume simț de orientare rafinat de cunoașterea frământărilor noastre din ultimele decenii și fiindcă poartă pecetea sincerității. Le-am prins aici crezând că pot servi ca un impuls pentru multe combinații actuale și pot trezi o seamă de reflecții asupra prezentului nostru politic. Firește, aceste opinii de caracter personal, nu angajează pe nimeni și sunt cu totul independente de atitudinea ziarului „Românul”, care e oglinda îndrumărilor oficiale ale conducerii noastre politice.

Vremurile aceste, cam așa urmează cuvintele interlocutorului meu, sunt vremuri mari, cu mult mai hotărâtoare pentru soarta noastră, decât a-și fi crezut să ajung eu cu căruntețile mele. Socoteam că o să mi-se depene bătrânețea în matca obișnuită a întâmplărilor curente, fără să mai pot apuca o zi mare în care istoria pune la cântar soarta neamului meu. Această perioadă neașteptată o simt începând acum. Evenimentele recente pe cari le văd desfășurându-se în jurul monarhiei austro-ungare sunt de așa încât privesc de aproape poporul nostru și situația lui poli-

tică de mâne. Totdeauna am fost de credință că desrobirea micilor neamuri asupra se poate îndeplini numai în momentul când evenimente excepționale crează o legătură între soartea lor și echilibrul internațional și când conducătorii cu maturitatea politică pot aprecia această legătură. Eu cred că acest moment a sosit.

Stările de astăzi pun în evidență, ca nici odată până acum, rolul deosebit de important al elementului românesc pentru monarhie. Dela anul patruzeci și opt, când la chemarea împărătească, adunarea dela Blaj a vestit sacrificiul de sânge al lăncerilor de mai târziu pentru apărarea tronului primejduit și până în aceste zile viforoase, niciodată istoria n'a mai scos pe arenă însemnătatea alipirii către dinastie a poporului nostru. Zilele ni-s'au scurs mohorâte și ne-au fărâmițat tot mai mult răsplata politică acordată cu multă sgarcenie pentru jertfa miilor de vieți în revoluție. Absolutismul ne-a dat o seamă de binefaceri, cari dela încheierea dualismului în loc de a-se augmenta, au fost sistematic reduse. La Viena, unde se uită atât de repede, nu s'a mai ținut socoteală de devotamentul nostru istoric, fiindcă în relațiile schimbate factorii conducători ai monarhiei au dat o importanță covârșitoare elementului maghiar. Astfel noi decenii dearândul împreună cu alte neamuri am fost puși la discreția unui sistem de guvernământ, care folosea întreg aparatul puterii de stat pentru desființarea noastră națională, slăbia în mod fatal în sufletele continuitatea istorică a unui sentiment de alipire tradițională și menașa aspirațiile exagerate ale șovinismului unguresc în locul consolidării interne a

monarhiei. Trei decenii și mai bine au trecut de când sub ochii Vienei guvernele maghiare împinse de utopia unității etnice a Ungariei ne prigonesc având „mână liberă” pentru sugrumarea noastră. Justele noastre cereri repetate au fost răsplătite cu ani de închisoare, așezăminte ni-s'au desființat, existența politică ne-a fost în mod conștient și sistematic distrusă. În această situație de dărăpănare metodică ne-a ajuns ziua de astăzi.

Vremurile de-acum arată clar importanța deosebită a elementului românesc pentru monarhie. Ca și la patruzeci și opt se face și astăzi apel la noi cu deosebire că astăzi suntem mai mulți și cu enorma deosebire că în împrejurările date e un razim hotărâtor pentru existența imperiului nostru și regatul român cu indiscutabilă importanță militară. Acesta este, cred eu, punctul hotărâtor care creiază legătura între situația noastră politică și echilibrul internațional. Acum deci ni se pare sosit momentul istoric când conducătorii poporului nostru, dându-și seama de însemnătatea covârșitoare a elementului românesc pentru existența acestui imperiu, trebuie să pună pe planul întâi starea politică intolerabilă a neamului nostru din monarhie și să condiționeze de rezolvirea situației noastre acțiunea lor de colaborare cu factorii diriguitori ai politicii austro-ungare.

Am fost de convingerea că precum și în trecut totdeauna astfel și astăzi îmbunătățirea sortii noastre avem s'o așteptăm dela Viena. Conducătorii Ungurilor sunt încă prea orbiți de volbura unor succese politice trecătoare, pentru ca să poată înțelege că istoria a predestinat neamul lor sau la o apropiere de noi

Informațiuni literare.

Balkanismul literar.

S. S. R.

Adecă: societatea scriitorilor români.
Și balkanism?

Și!

Când s'a întemeiat — împlinindu-se astfel un gând cald al lui Ilarie Chendi și al prietenului său St. O. Iosif, cari o discutau mereu și scriseseră despre ea toți literații au fost invitați să se scrie. O parte n'a răspuns; alta — mai politicoasă — a răspuns că nu se înscrie (d. ex. N. Iorga); și altă parte (de ex. C. Sandu-Aldea) a declarat în gazetă că, deși se vede înscrisă nici n'a visat să facă parte din societate. S. S. R. a întâmpinat deci din capul iocului rezerve s'au neîncredere.

Trebuie să fi fost dureroasă rezerva, să fi provocat mânie, de oarece numai așa am putut explica acea scrisoare ironică și grobiană cu care un grup (mic) de literați răspundea la desmăntirea dlui C. Sandu-Aldea și-l trimetea pe acesta la plugărie, rugându-l indirect să se lase de condeiu, care nu-i șade bine. Sandu-Aldea a rămas firește sănătos și vesel cum fusese și până la fenomenala scrisoare, pe care istoricul literar o va găsi cu ușurință în „Adevărul”.

Veniră apoi trei evenimente: Focul dela Luvru arse arhiva și camerele S. S. Romani; d. M. Sadoveanu plecă la Iași, ca să îngrijască

mai de aproape de Moldova sa; d. Em. Gârleanu conduse teatrul Craiovei din București, iar S. S. R. din Craiova, nu mergea.

În special conducerea dlui Em. Gârleanu s'a distins prin două evenimente regretabile și unul admirabil. Cel admirabil este contactul luat cu curtea regală, este vizita la Regina, care petrecea la Constanța. Cele regretabile sunt apropierea de ministrul instrucției, al cărei rezultat au fost numai niște fleacuri de premii; și decretarea din oficiu a unei serii de membri, dintre care unii literați cari nu mai scriu și alții numai cetitori de literatură. Ca să nu se mai zică, ce ziceau numai răutăcioșii, că S. S. R. este un cenaclu de reciprocă tămâiere și că ea nu reprezintă literatura noastră, comitetul avu idea să *decreteze* membri, cari, firește și după decret nu au luat nici o parte la lucrările S. S. R.

Toate acestea sunt lucruri cunoscute din presa bucureșteană. Nu sunt întimități. Toate acestea sunt lucruri, care dovedeau oamenilor fără simpatii și antipatii că starea anterioară întemeierii S. S. R. dăinuiește și în ea: este aceea stare de juvenilită mobilă sentimentală care se concretizează în acte pripite; este lipsa de liniște în urmărirea unui ideal comun; este *poate* chiar lipsa acestui ideal.

Ideale au fost numai ieșirile în Bucovina și Ardeal; și pentru ele exprimăm S. S. R. și aici recunoștința noastră.

Intorcându-se de peste graniță, unde ar fi trebuit să găsească dorul de mărire și avânt panro-

mănesc, scriitorii români au regăsit vechia atmosferă a Bucureștilor; și-au regăsit susceptibilitățile; au reluat luptele de cafea, de gazete și de reviste efemere sau durabile; și-au regăsit orientalismul, dezvoltat acum în balkanism.

Nevoia unei primeniri de atmosferă era dar *de mult* evidentă.

Ea s'a încercat cu prilejul alegerii noului comitet.

Doamne, ce alegere!

Tocmai se terminaseră alegerile pentru parlamentul „apărării naționale”, pentru cameră și senat. Tocmai se dase o probă că și în țara noastră se pot face alegeri liniștite. S. S. R. nu a băgat de seamă sau nu a voit să imiteze alegerile politice și ceartă s'a făcut și cearta urită se continuă în presă.

Trecem aici un raport, al *Epocii*, despre care nici nu voim să cercetăm în amănunte dacă este absolut exact. Suprafața este exactă și atâta ajunge:

„Membrii Soc. scriitorilor români s'au intrunit în adunare generală, ieri după amiază într'una din sălile liceului Lazăr.

Prezidează d. Em. Gârleanu. Printre membrii prezenți sunt dnii Brătescu-Voinesti, G. Diamandi, Galaction, Al. Davila, Mih. Dragomirescu, St. O. Iosif, D. Anghel, Tzigara-Samurcaș, A. de Herz, Karnabatt, Al. Gorun, dna Hodos, dna Claudia Millian, dna Natalia Negru.

D. Caton Theodorian prezintă gestiunea comitetului. Se aleg noui membri dna Elena Bacaloglu, dna Elena Marino și d. Lungeanu.

D. Em. Gârleanu citește raportul asupra activității comitetului în anul expirat.

sau la peirea în marea Slavelor. Deaceia ochii mei s'au îndreptat totdeauna spre Viena, dându-mi firește seama, că nu îndrumări de ordin sentimental, ci anumite raporturi de interese pot prileji aici la un moment dat o pășire favorabilă nouă. De sigur n'am fost atât de naiv să nu-mi dau seama că această pășire poate fi determinată numai de importanța noastră politică. Înainte cu douăzeci de ani deci, când pe de-o parte situația externă a monarhiei era normală, când nu se putea prevedea nici un conflict care să scoată la iveală posibilitatea unei colaborări cu monarhia noastră din partea regatului român în prima fază a consolidării lui, când politica noastră de-acasă nu putea trage nici o consecință, mi-s'a părut o mare greșală ideea memorandumului nostru la Viena. A fost notă rea pentru strategia noastră politică această pășire la un moment când eram izolați de orice legătură cu raporturile internaționale și când importanța noastră de-acasă era atât de minimă încât nu constituia un element de judecată pentru factorii conducători ai monarhiei. Această împrejurare a determinat deruta de-atunci cu întemnițările din Vaș și Seghedin și cu decepția mulțimei noastre, care cu toată puterea unor impulsuri tradiționale credea în mântuirea ce va veni dela „Treptele tronului”...

Politica e de sigur arta de a ști folosi împrejurările în favorul tău, de-aceia acest teren de frământare intelectuală e lipsit de dogme și rezervă un rol atât de covârșitor prudenței care poate cumpăni fluctuația situațiilor schimbate. Ceeace la un moment dat era un cusur, poate deveni un titlu de glorie în alte împrejurări. Astfel e și ideea memorandumului nostru, a cărei nereușită nu poate fi explicată decât prin alegerea greșită a momentului într'un timp când neimportanța noastră temporală nu ne putea împrumuta gravitatea cuvenită.

Astăzi situația e schimbată. Astăzi noi putem găsi cu revendicările noastre un răsunet în fluctuația evenimentelor externe, astăzi elementul românesc nu e o cantitate neglijabilă pentru monarhie, ci o garanție de existență. E evident deci că pe cât de infructuoasă atunci, pe atât de rodnică ar putea să

fie astăzi o puternică mișcare de afirmare a drepturilor noastre.

Iată deci în două cuvinte spuse deschis fără reticențe diplomatice, care ar fi linia noastră de conduită astăzi: o încordată acțiune de propagandă politică pentru revendicarea drepturilor naționale. Conducătorii ar trebui să țină adunări populare, în cari să lumurească maselor ce însemnătate are sacrificiul nostru de sânge pentru țară și care ne e idealul politic în aceste zile tulburi. Prin presă ar trebui susținută o agitație vie de revendicare de drepturi. Pentru a uni într'un mănunchi aceste limbi de foc și-a demonstra caracterul de unitate a acestor sbucniri răslețe, ar trebui convocată *conferența națională*, care s'ar întruni, fără a ține seamă dacă factorii administrativi competenți o îngăduie sau ba. Această reprezentanță națională a neamului românesc din Transilvania și Ungaria ar fi chemată să cumpănească astăzi starea noastră politică, să exprime devotamentul nostru istoric către Tron și patrie, accentuând totodată situația politică insuportabilă în care ne găsim.

Greșala noastră de-acum două decenii astăzi ar putea fi reparată. Nu-mi pot închipui, că astăzi ar rămânea închise porțile burgului împărătesc în fața unei delegații, care în frunte cu căpeteniile clerului nostru ar solicita o audiență Majestății Sale pentru a-i prezenta adresa omagială a conferenței noastre naționale, împreună cu memorandumul doleanțelor politice ale Românilor din monarhie. Prudența politică, tactul fin diplomatic al guvernanților acestui imperiu, ar avea de sigur mai multă înțelegere a intereselor țării, decât să bruscheze astăzi poporul românesc, trezind amărăciune inoportună în suflete la noi și răzvrătire furtunoasă în opinia publică din regat, în mod firesc atât de senzibilă la ecoul suferințelor noastre. Da, sunt convins, că glasul revendicărilor politice ale Românilor din monarhie, ar putea răsuna în aceste zile istorice la treptele Tronului.

Totul depinde, cum spuneam la început dela prevederea bărbaților conducători, dela prudența și dela îndrăzneala lor. În orice caz un lucru e sigur: trebuie mișcare, fermenta-

ție, viață în momentele când totul fierbe în jurul tău. Inerția unui popor în vremea când neamurile din vecinătatea lui își cheltuiesc maximul de energie e un certificat trist. Din istorie vedem că de obicei somnul e preludele morții...

Astfel a vorbit bătrânul, ai cărui ochi priveau departe.

Viitorul ne va dovedi, dacă a vorbit un vizionar sau un profet.

Românii și monarhia. Sub acest titlu ziarul „Salzburger Volksblatt” din 11 Dec. publică un articol de fond, în care se ocupă cu greaua situație politică a României, care se află în aceste momente la răspântie. De-o parte Rusia absolutistă, sugrumătoarea popoarelor de sub sceptrul ei, se apropie cu ispite de suveranul român aducându-i bastonul de mareșal împreună cu o mulțime de promisiuni amăgitoare, de altă parte Austro-Ungaria, sau mai bine zis Ungaria, care asuprește pe ori ce teren cele 4 milioane de Români. România se află așa dară între Scylla și Karybdis. Cu toate acestea ea se apleacă mai mult spre monarhia noastră, unde Români au măcar un simulacru de libertate, în bună speranță că în timpul cel mai apropiat se va schimba această stare de lucruri. Ziarul atrage atenția cercurilor conducătoare germane asupra încercării Ungurilor de a face o apropiere între ei și Germanii, fără considerare la celelalte naționalități. Nu Germanii, ci Ungurii sunt cei amenințați de șuvoiul slav și de aceea ei au nevoie de Români și de Germanii pe cari trebuie să-i trateze mai omeneste, încheind o alianță maghiaro-germano-română împotriva slavismului. Păcat de sfaturile aceste cuminti, ele înseamnă a toca la urechea surdului, căci Ungurii merg mai departe pe calea apucată, până ce vor nimeri ca Ieremia cu oiștea în gard.

Lukács asupra situației internaționale. Primul ministru Lukács petrecând mai multă vreme în Viena, s'a răspândit vestea în cercurile din Budapesta că conferează cu ministrii Austriei și cei comuni asupra chestiunilor de politică externă. Într'o convorbire avută cu un ziarist primul ministru Lukács a declarat, că petrecerea lui în Viena e în legătură cu afaceri private.

Asupra situației internaționale primul ministru ungar a declarat următoarele:

— Pot declara că situația internațională nu s'a înrăutățit, și nici nu s'a înăsprit. Situația in-

D. M. Davidescu relevă un articol din ziarul „Viitorul” articol care, — spune dsa — atinge demnitatea unui membru al Societății.

Articolul vizând direct pe dlul Al. Davila, dsa se scoală și spune că nu răspunde niciodată anonimilor.

Referindu-se apoi la piesa „Moise” și la conflictul literar și juridic, provocat de dânsa, iată ce a spus directorul general al teatrelor:

Primită la teatru și trimisă comitetului de lectură, piesa dnilor Oreste și Hârjeu, a fost, potrivit regulamentelor, trimisă aceluiași comitet, care a găsit, că în forma ei actuală, piesa nu poate fi reprezentată.

Dar autorii spun că printr'o adresă direcția teatrului le-a confirmat primirea, admiterea și reprezentarea piesei în actuala stațiune.

D. Davila dă amănunte din țări reiese preciz că piesa nu a fost pusă în repetiție măcar, cel puțin până la venirea dsale ca director al teatrului.

Dsa spune că de altfel incidentul fiind, după voia autorilor, calea justiției, ori ce explicații sunt de prisos. (Aplauze).

Se naște tumult. Câțiva mebrri strigă, cerind să se acorde cuvântul să răspundă, dlui Oreste.

Alți membri, tot atât de numeroși, se opun, cerind închiderea discuției.

D. Brătescu-Voinești, ia cuvântul și se face liniște. Distinsul nuvelist, roagă pe membri să nu mai aducă în discuție chestiuni de natură să nu lase toată înălțimea cuvenită discuțiilor.

D. Diamandi vorbește în același sens.

Se admite ca d. Oreste să dea unele explicații scurte.

D. Oreste conchide arătând că justiția va lămurii ea incidentul.

În ordinea de zi, a fost apoi alegerea comitetului.

D. M. Dragomirescu se ridică și protestează vehement

în contra punerii candidaturii dlui A. Davila la prezidenția S. S. R.

D. G. Diamandi protestează contra atacurilor personale și de sigur deplasate, ale dlui M. Dragomirescu.

D. Brătescu-Voinești, insistă din nou, și obține închiderea discuției scoborită la personalități.

Se începe votarea, fără să fie depusă vre-o listă, unii membri considerind o asemenea formalitate ca o... ingerință... electorală!

Trece și această... furtunoasă încercare oratorică.

Scrutinel a dat următorul rezultat: dnl Mih. Dragomirescu, ales președinte cu 20 voturi; Brătescu-Voinești, vice-președinte; secretar Caton Theodorian; cenșori, D. Karnabatt și P. Locusteanu; bibliotecar, Davidescu; membri în comitet, M. Sadoveanu, Em. Gârleanu, Cincinat Pavelescu, Cornel Moldoveanu, Arghezi și D. Anghel.

D. Al. Davila, dna Natalia Negru și d. D. Anghel, în urma rezultatului acestui vot, au demisionat.

D. Al. Brătescu-Voinești a rugat apoi pe cei prezenți să-i lase să răspundă astăzi, dacă aprobă alegerea dsale ca vice-președinte al societății.

Atâta șgomot a putu să fie între 38 de literați și „literați”! „Literați” între semnele citațiilor sunt de ex. dna Claudia Millian ș. a.

Din raportul *Epocei* (și din descrierile celor cari au fost de față) reiese:

1. că un candidat la prezidenție a combătut pe celalalt candidat;

2. că cel căzut în alegere nu își dă singur demisia, ci este urmat și de alți literați;

3. că în S. S. R. este ceartă și disolvare.

Intrând un moment pe terenul luptătorilor, închipuindu-mi că aș fi fost de față, aș fi zis: „De când d. Al. Davila este literat? Dela apa-

riția lui „Vlaicu-Vodă”; dela acea piesă mediocră din toate punctele de vedere, pe care eu le-am expus odată în „Convorbiri literare? D. Al. Davila are din părinți un nume venerabil; dar literatura se face cu talentul serios care-i lipsește. D. Al. Davila poate fi director al teatrului național: acolo îl pune partidul politic din care face parte și priceperea personală ce nu i se poate contesta. Dar a fi directorul teatrului național însemnează a da ocol literaturii, a fi pe lângă ea, nu a fi în literatură. Deci eu nu-l votez, pentru că în fruntea unei S. de S. R. trebuie să fie o valoare literară mare și literară-pură”.

O valoare de acest fel nu-i nici președintele reușit; dar acesta are pentru S. S. R. cel puțin un titlu: A fost în mijlocul luptelor literare și a susținut energic principiul că literatura națională trebuie să fie ocrotită și popularizată. Aceasta este și voința S. S. R., care și-a ales deci ca președinte un instrument publicistic al propriei sale tendințe. A alege pe d. A. Davila ar fi fost o demințire. Nu „Moise” este deci chestiunea, ci principiul concretizat în înălțurarea lui „Moise”. Neexistând al *treilea* candidat, aș fi votat și eu pe d. M. Dragomirescu.

Și aș fi rugat pe toți să treacă la ordinea zilei și să aștepte *faptele* noului președinte.

La ordinea zilei?

Dar așa ceva nu se admite la București. La București sunt doar nevoi și personalități! Chestiunea deci se discută încă. Scriu și literați,

ternațională
o soluție
poate spu

Calen

câteva lu
min, care
Acum av
stru al t
că sunt f
ziua de 2
proiectul
camerelo
cam ce p
rește-te
nefastă!
iată că 2
lege ca r
Freie Pr
dl Lukács
iect de l
Până la
zile la u
Prin urn
toarea: c
vrie, nu
nici la c
telegem:

Exil

unei ser
câțiva s
negrin,
mejdie,
i-a cond
din Cro
află și p
lanko F
nilor C
bești!

Se v
cu focul
ei că su
celeși p

Che

I s'a țin
Teleszk
de impo
pitalei
stei cor
rele: D
nanțe a
vigoare
primi in
în care
nomice
țitia im

mi se s

că nu i

Voie

două a

„Epoce

„Vi

„O e

torilor

lor rom

Al. Dav

înțelegă

a cărei

totuș, l

Ziaru

Diaman

partidul

președin

când „N

ral al t

Soc

Voineșt

explica

Dar,

dem ne

Mai

nu dăm

rerile p

indifire

Prin

în lupt

nu put

ternațională nu s'a schimbat, dar când va intra o soluție și în ce formă, despre aceea nu se poate spune acum nimic hotărât.

Calendarul miniștrilor unguri. Înainte de câteva luni am avut un ministru preș. fără termen, care a terminat fiind răsturnat dela putere. Acum avem un nou ministru președinte, ministru al terminelor cari nu sunt ținute, cu toate că sunt fixate. Așa de pildă dl Lukács a spus că ziua de 25 Noembrie va fi ziua istorică, în care proiectul de lege electorală va fi pus pe biroul camerelor. Fiecare om cinstit, care presupune căm ce proiect drept va fi acesta, și-a zis: „fereste-te de ziua de 25 Noembrie, căci este o zi nefastă!” Teama aceasta a fost însă inutilă, căci iată că 25 Noembrie a trecut, iar proiectul de lege ca în palmă. Acum publică însă ziarul „Neue Freie Presse” știrea din „isvor competent”, că dl Lukács a promis să aducă nenorocitul proiect de lege electorală „*inec în anul acesta...*” Până la finea anului acestuia mai sunt încă 17 zile la un loc cu serbările Crăciunului catolic. Prin urmare? Care este explicația? Este următoarea: dl ministru Lukács, vorbind de 25 Noembrie, nu s'a gândit nici la calendarul gregorian, nici la cel iulian, ci la... cel grecesc! Acum înțelegem: *ad calendae graecas!*

Exil pentru imnul munteneș. Cu ocazia unei serate a soc. de tir din Agram au cântat câțiva studenți universitari imnul regal munteneș, care a pus „patria” și „ideea” în primăjdie, așa că poliția a arestat nouă studenți, i-a condamnat la câte 14 zile arest și i-a exilat din Croația pe cinci ani. Intre cei arestați se află și preș. societății universitare de ajutorare, Ianko Baricevici, conducătorul partidului „Junilor Croați”, cari urmăreau tendințe antisârbești!

Se vede prea bine că „Turcii” noștri se joacă cu focul în Croația! Nu de geaba se mândresc ei că sunt rude cu Turcii: deci același sânge, aceeași păcate și aceeași ispășire!

Chestia nouilor legi de impozite. Ieri la ora 1 s'a ținut în apartamentul ministrului de finanțe, Teleszky, o conferință în chestia nouilor legi de impozite, la care a luat parte și primarul capitalei Ștefan Bărczy. Asupra rezultatului acestei conferințe s'a declarat ziaristilor următoarele: După o conferință de 2 ore ministrul de finanțe a declarat că stăruiește pentru intrarea în vigoare a legilor de impozite, dar e aplicat a primi în proiectul de apropiere un paragraf, în care să se spună că, până când stările economice nu se vor schimba, nu va ordona repartitia impozitelor. Mai departe e aplicat a asigura

prin lege că, în cazul, când ar incurge din nouile impozite mai mult decât din cele actuale, surplusul să fie întrebuințat pentru urcarea minimumului de 800 coroane, ca bază pentru scutirea de impozite, și pentru micșorarea impozitelor de venit la clasa de mijloc.

Discursul d-lui Dr. Șt. C. Pop, rostit în ședința de ieri a camerei ungare.

Episcopia de Hajdudorogh.

Răspunsul ministrului de instrucție.

Congrua preoților și leafa învățătorilor.

Parvenitul analfabet: Szegeszku.

În ședința de ieri a camerei ungare — dupăcum am anunțat — aspirațiile noastre bruscate de cel mai anticultural regim politic și-au aflat un nou și vajnic interpret în d. deputat al Șiriei Dr. Ștefan C. Pop. Cu cunoscuta-i impetuozitate și barbație românească, d-sa a aplicat lovituri grele minciunii constituționalismului ungar și a proiectat prin lentița adevăratelor intenții ale guvernului odiosul spectru al episcopiei de Hajdudorogh, această creațiune atât de caracteristică pentru demența ce mai poate să troneze în politica unui stat mezo-european chiar și astăzi, în ajunul marilor acte de dreptate ale Istoriei...

În discursul dlui Ștefan Pop au culminat cele din urmă glasuri de protestare ale noastre și de-acum răspunderea cade întreagă asupra făptuitorilor hoțescului atentat. Și se pare că narcoticul ideii de stat a ametit prea mult pe cei dela cârma politică a țării și n'o să mai revie la realitate decât destărbăciți de pumnul unor evenimente mai deosebite... Pentru că, guvernul nu găsește altă atitudine în fața revoltei noastre decât pe cea a frivolei încăpăținări de-a opune unui aparat atât de strălucit al adevărului cum a fost discursul dlui Pop îngăimările stupide ale unui Szegeszku, precum și perspectiva dantaică a u-

nei aranjeri legale a venitelor preoțești și dascălești. Ministrul Zichy a declarat iarăș cu obișnuita perfidie, că episcopia de Hajdudorogh e un fapt împlinit și că intențiile ei sunt numai de a salva elementul unguresc icuit între români. Se pare deci că și demența e cârmuită de legi superioare inefabile, cari duc însă spre o prăpastie fatală...

În fața acestei inexpugnabile atitudini a guvernului, faptul că nerăsplătitelor tagme ale preoțimii și învățătorimii li se pregătește o de mult așteptată situație materială mai conformă cu serviciile ce aduc statului, rămâne un fapt de ordin absolut secundar, mai ales că chiar și acest dar va fi fără îndoială smălțat cu însemnele ideii neghioabe de stat.

Vom publica discursul dlui Pop, în întregime, precum și răspunsul referitor al contelui Zichy.

Cel dintâi orator al ședinței de ieri a fost d. Pop. D-sa a spus următoarele:

— On, cameră! Dacă iau cuvântul la discuția bugetului portofoliului de culte, asta nu înseamnă că asi aproba evenimentele dela 4 Iunie, — dimpotrivă, reprob aceste evenimente și în acest punct mă identific cu toate partidele ungurești din opoziție. Cu toate acestea sunt de convingerea că în împrejurările date am datoria să vorbesc.

Să-mi dați voie, ca în firul desbaterilor bugetului de culte, să-mi fac observațiile și asupra discursului primului ministru, rostit în 30 Noembrie 1912. Cred să am cu atât mai mult dreptul acesta, cu cât cuvântarea lui s'a referit la fapte și lucruri aparținătoare cadrelor portofoliului de culte.

Am găsit un singur moment îmbucurător în cuvântarea dlui prim-ministru și anume, că câtă vreme numai cu 20 de ani înainte antecesorul d-sale Alexandru Wekerle se întrebase la Baia-mare că ce minune mai poate să fie și pretinsa chestiune de naționalitate, — în Ungaria așa ceva neexistând, — azi, după 20 de ani d-nul prim-ministru e nevoit să recunoască, că da, există aici o cardinală problemă de stat, care se numește „chestiunea de naționalitate” și care așteaptă o înțeleptească deslegare. Mai aprob apoi și declarația dlui prim ministru, că da, acesta este locul unde se pot desfășura doleanțele, unde ele pot fi examinate și iarăș da: parlamentul e adevăratul for unde problemele acestora li se poate da o soluție.

Dar și dacă a-și considera de-un oarecare progres aceste declarații, — restul declarațiilor

mi se spune, dar le este rușine să iscălească. Dacă nu iscălesc, de ce mai scriu?

Voi reproduce ca probă de luptă amarnică, două articole, unul din „Viitorul”, altul din „Epoca”.

„Viitorul”:

„O explicațiune în jurul alegerei dela Societatea Scriitorilor Români: După alegerea dela societatea scriitorilor români, ne-am mulțumit să înregistrăm căderea dlui Al. Davila, cădere care ni se datorește în bună parte, înțelegând însă, în același timp, să închidem o discuțiune a cărei necesitate n'o mai vedeam. „Epoca” ne silește, totuși, la o polemică pe care nu noi o provocăm.

Ziarul guvernamental se întreabă pentru ce dnii G. Diamandy și Brătescu-Voinesti, prietenii politici ai partidului liberal, au susținut candidatura dlui Davila la președinția societății scriitorilor români, tocmai atunci când „Viitorul” combătuse candidatura directorului general al teatrelor.

Socoteam că atitudinea dlilor Diamandy și Brătescu-Voinesti într-o luptă pur literară nu mai avea nevoie de explicațiuni și că era la mîntea și înțelesul tuturor.

Dar, fiindcă „Epoca” vrea să pară nedumerită, credem necesară o explicațiune.

Mai întâi, ținem să repetăm că noi nu am dat și nu dăm luptă politică împotriva dlui Alex. Davila. Parerile politice ale dlui Davila ne sunt tot așa de mult indiferente ca și ale onorabilului domn

„Jean dela Oobor,
Junimist-conservator,
Care-a speriat orașu
Cu porunca dela Nașu”.

Prin urmare, politicește, d. Davila neinteresându-ne, în lupta noastră, terminată prin căderea dlui Davila, nu putea fi vorba de considerații politice. Noi ne-am ri-

dicat și ne ridicăm împotriva acțiunii dușmanoase a dlui Davila în contra a tot ce înseamnă scriere românească.

În aceeași chestiune, deși membri ai partidului liberal, dnii Diamandy și Brătescu-Voinesti pot avea, prin urmare, o altă părere și un alt punct de vedere. De altfel în partidul liberal nu s'a impus niciodată prietenilor o anumite linie de conduită în polemice și luptele literare ori artistice, lupte și polemice cari nu privesc un partid politic etc. etc.

Din „Epoca”:

„Detractorii lui Caragiale devin șampionii literaturii naționale. În numărul său de ieri „Viitorul” nu face altceva decât să se autotămăieze pentru campania pe care a dus-o în contra celor ce-și permit să batocorească literatura noastră națională.

Da, trebuie să recunoaștem și noi că e un mare, un enorm succes pentru „Viitorul”, căci din cauza campaniei pe care a dus-o, la societatea scriitorilor nu s'a ales președinte candidatul pe care l'a combătut cu atâta înversunare, d. Al. Davila.

Nu e mai puțin adevărat însă că din cauza uneltirilor oculte dela această societate și, natural, din cauza... campaniei „Viitorului”, aproape cei mai de seamă din membrii acelei societăți s'au retras.

Nu se poate un succes mai mare pentru „Viitorul”, mai ales când ne gândim că printre miile de liberali cari se ocupă numai cu secontul și cămătăria, chiar dnii Brătescu-Voinesti și Georges Diamandy, singurele excepțiuni cari făceau literatură în partid, au trebuit să demisioneze lăsând locul altor candidați futuriști!

Dar „Viitorul” a triumfat și aci era principalul! Nu s'a ales candidatul pe care l'a combătut...

De aci înainte literatura originală va fi aparată cu impetuozitate de ziarul „Băncei Naționale”, protectoarea artelor, științei și... literaturii!

La spatele „Viitorului” mai stă pitulat și apăra și dănsul literatura originală, d. Pomplică, care, pe vremea sa nici nu vrea să știe că există un Caragiale, pe care nu l'a jucat niciodată, dar pe care l'a criticat cu asprime prin „Independenta”.

Iată cari sunt apărătorii literaturii noastre. Acestora li se rup băerile inimii după producțiunile românești!

Apoi să nu-i iei cu măturoidu ăi mare!”

Cu măturoidu ăi mare!

Cu măturoidu...

Cu...

Dar pare că d. C. C. Arion, Vă telegrafiease, domnilor, că Vă „urează ca prin cultul idealului și prin expresiunea lui artistică să cinstiți și să înălțați țara și neamul!”

Dar pare că Regina V'a telegrafiat că Vă dorește o „cât mai rodnică activitate”.

Cu măturoidu?

Cu măturoidu ăi mare?

Tară, neam și ideal; și măturoidu.

Cu prilejul „primenirei” sale S. S. R. și-au dat sau nu lovituri serioase.

Lovituri personale, influențate și de taberele politice din care literații fac întâmplător parte, au fost totdeauna la ordinea zilei în literatura noastră. Se știe că Al. Odobescu a vorbit despre gura de Târgoviște (ori Tîrchilești?) a lui I. Eliade-Rădulescu; că B. P. Hajdeu, administratorul lui Eliade, era o gură și mai rea, și mai mușcătoare; că în timpul luptelor cu „Junimea” dela Iași satira cea mai nedreaptă și mai desfrânată a întemeiat o atmosferă de polemică salutară uneori, barbară altădată. **Cenaclurile**

făcute de d-nul prim ministru nu pot să întâlnească aprobarea mea. D-nul prim ministru a spus, că deși aprobă desbateră la acest loc a problemelor din chestiune, trebuie să declare totuși că acuzațiile noastre în ce privește opresiunea națională, culturală și economică a noastră, sunt cele mai neîntemeiate din câte s'au formulat vre-odată. Ca să dea apoi aplomb declarațiilor d-sale, zice d. prim ministru: să privească deputații naționaliști la alte state culturale din marea Europă și se vor convinge, că acolo li se aplică un alt tratament naționalităților decât la noi. M'as fi bucurat foarte mult dacă d-nul prim ministru mi-ar fi indicat cari sunt aceste state culturale în Europa, pentru că în acest caz puteam să-i opui date și fapte reale. Durere, însă, d-nul ministru președinte a rămas dator în această privință. Voi completa deci eu discursul d-sale.

Poate s'a referit la Austria, care deși nu politicește, dar etnograficește aduce foarte mult cu compoziția statului ungar? Uite-se la Austria, acolo e recunoscută până și compoziția etnică a elementului izraelit, acolo până și izraeliții sioniști au putut să-și facă un partid de caracter naționalist și partidul acesta figurează în consecință. Urmărească în Austria tratativele ce se desfășoară în comisiile parlamentare, unde i se promite minusculei populații italiene o facultate de drepturi și științe de stat și vin slavi și vor s'o aducă în concordanță cu universitatea sud-slavă. Or, voiește să asemene relațiile dela noi cu cele din marea Germanie? Cred că aici nu încapă nici o comparație. Și chiar dacă am face constatări asupra stărilor de acolo, nu cred să fie în lumea întreagă fie și o singură națiune, care să aprobe procedura ce se aplică față de polonezii din Pozen. Dar deși prigonirile împotriva lor sunt mari, unitatea lor politică este totuși recunoscută și ei pot funcționa ca partid. La noi însă organizația noastră de partid este oprită și nu este recunoscută.

Președintele (sună): Fac atent pe domnul deputat să se menție în cadrele portofoliului de culte. (Aprobări.) Nu voi să împiedec cu nimic o discuție a chestiunii de naționalitate, în cadrele bugetului de culte însă au loc numai ra-

bucureștene au fost încântate de „verva” frivolă a lui Hajdău. În aceste triste polemice s'a reflectat și se reflectează o stare generală a spiritelor, o stare pe care aș caracteriza-o prin negațiune așa: e starea *lipsei de iubire din societatea noastră*. Este lipsa sentimentului care strânge la un loc, consolidează, creează. Dacă acest sentiment ar exista, el ar învinge considerațiile politice și personale, ar gonî răceala, ar produce căldură, ar naște înțelegerea. Atunci nu s'ar mai scrie cu mătușoiul, ci cu condeiul frătesc al fratelui dedicat și totdeauna drept.

Încă n'am ajuns aici!

Încă n'am putut concepe viața literară absolut civilizată. Încă nu ne-am putut desbrăca de convingerea că personalitatea literară ar fi toată efemera colecție de calități omenești, prea omenești fatal legate de bulgărele de pământ, nu numai sfânta intimitate a lucrurilor care scipesc în suflet și se revarsă în rânduri tocmăi când păcătosul de om tace ca în fața misterului, ca în fața dumnezeirii.

Ceiace au simțit acest isvor de lumini, fie și numai în picături, cum se pot certa până într'atâta?

Am descris aici un accident sau o deraiare a S. S. R.? Cred că astăzi nici S. S. R. n'ar putea răspunde clar: accident ori deraiare?

Domnul Mihail Dragomirescu are puțința de a aduna ori risipi definitiv.

Cred că va aduna, va stringe, va reabilita. Pentru că este necesar!

G. Bogdan-Duică.

porturile ei cu acest portofoliu. Continuați. (Aprobări.)

Dr. Șt. C. Pop: On. cameră! După ce vorbim așa de rar și cred că nu ni s'ar putea reproșa un abuz de paciința camerei, rog on. cameră, să-mi îngăduie o abateră dela obiect și promit că nu voi abuza de permisiunea asta.

Președintele: D-nul deputat cere să i se dea voie să se abată dela obiect. (Li dăm!) Cred, că camera îi dă voie. (Aprobări.) Continuați.

Dr. Șt. C. Pop: On. cameră! În cursul vorbirii sale d-nul prim ministru a accentuat deosebit, că câte de toate li se îngăduie naționalităților; iată, e deschisă cariera pentru oricine; atât d-sa cât și colegii d-sale s'ar bucura mult dacă naționalitățile ar îmbrățișa funcțiunile de stat. Fie-mi permis să-l combat cu faptele, pentru că la noi zău nu e nici un om de naționalitate nemaghiară în nici una din situațiile principale. Unde se va găsi în largul Ungariei un singur comite suprem, care să se mărturisească de român, cu toate că iată chiar și statistica oficială ne spune că suntem vre-o trei milioane aici. (Un glas: au fost!) Unde este un singur președinte de tribunal? La curtea de casație, unde erau întotdeauna cu un frumos număr reprezentanți români, mai sunt azi români un domn bătrân gata să intre la pensie și un foarte activ judecător; nici nu trebuie să mai spui că această nu e în raport cu numărul populației românești și nici cu materialul ce dăm noi jurisdicțiunii.

F. Darvai: E o curată întâmplare.

Dr. Șt. C. Pop: Ce privește declarația dlui prim-ministru, că noi n'aducem jertfe în scopuri culturale superioare, aceasta nu provine din îngustime de suflet, ci din simplul fapt al sărăciei noastre. Dar declarația aceasta a dlui prim-ministru e în contradicție cu declarația raportorului, care a declarat cu emfază că iată am atins suma de două miliarde, ceea ce ar fi și o busolă a marelui nostru progres cultural și economic. Mă refer la declarația cu adevărat emfatică a raportorului bugetului de culte, că iată am ajuns și timpul, ca portofoliul de culte să cheltuiască anual 144 de milioane. În astfel de împrejurări, cred, că nu se poate afirma că am fi săraci.

Cu deosebire nu suntem săraci în buget, al cărui strălucitoare culminație e tocmai bugetul de culte. Binevoiti însă a-mi răspunde în toată sinceritatea, putem noi numi sărăcă o țară, în care pe seama artelor, a literaturii și a muzeelor se poate da suma de 8 milioane, și vă întreb, dacă avem pentru teatru 3 milioane, de ce nu i se dă și fondului de teatru român în proporția în care contribuim cu jertfele noastre de bani și sânge pe altarul patriei?

(Un glas: Asta nu e treaba noastră!) Ba da, on. cameră, e treaba noastră. Francisc Deák, când — dacă mi-aduc bine aminte — în 1872 se discuta dorința Sârbilor de-a se sprijini teatrul lor din venitele țării, a spus: „Nu sunt bani, nu putem să dăm, dar nu putem să-i dăm nici ungerului, pentru că cred că nu e corect să sprijinim o singură cultură pe socoteala celorlalte. Fondul nostru de teatru, asociațiile noastre culturale nu se bucură niciodată și nici cea mai mică îngrijire din partea guvernului, cu toate că, după unguri, noi suntem cel mai numeros popor în țară și nu se poate spune, că n'am avea fii de talent. Acolo e Aurel Vlaicu, originar din micul sătuleț Bintița, care cu genialitatea lui a cucerit văzduhul și a ajuns om cunoscut de lumea întreagă. Aici e Gheorghe Coșbuc, care, așazicând, e fala lumii întregi și despre care singuri ungurii zic că e Petőfi al Românilor; a fost nevoit să emigreze de aici, după ce aici nu putea să ajungă la creangă verde. În genere, un foarte prețios material de oameni e nevoit să emigreze în România, fiindcă aici nu își pot găsi un loc convenit. În astfel de împrejurări cred că da, naționalitățile au tot dreptul să ceară ca din banii la cari contribuie și ele, să li se dea și culturii lor în proporția legitimă.

On. cameră! Mai țin să-mi fac observațiile și asupra unei alte declarații a dlui prim-ministru. Dsa, cu scop să contracareze efectul cuvântării dlui Alexandru Vaida-Voevod, a zis, că în România se fac abuzuri și a citat dintr'un articol al ziarului „Universul”. Dl ministru-președinte a greșit în acest punct, ziarul a dat numai publicității articolul profesorului universitar Basilescu. Dl Basilescu a spus, că noi — națiunea română — nu putem avea ținte ideale, nu ne putem lupta pentru idealuri naționale, pentru că suntem împiedecați de neînfrînta creștină a trei milioane de Români din Ardeal cără dinastia de Habsburg și cără patria lor. Da, adevărul e, că noi dăm direcția politicii României față de monarhie, pentru că se știe despre noi, că aici trăiește un popor, care se alipește strîns de dinastia și de patria lui. (Vii aprobări.) Acest lucru, avea datoră dl ministru președinte să-l scoată la iveală. Spre lauda dv. amintesc, că dl Basilescu se plânge, că toate idealurile îndură naufragiu în fața credinței dv. neînfrînte.

Acum trec la analizarea bugetului cultelor.

Acum, pentru prima oră iau cuvântul, trebuie să declar, că cu multă durere iau parte la desbateri. Legile din 1868 au pus bază constituției statului și au obținut un important și mare principiu, așa zicând o codificare, libertatea instrucției, libertatea confesională și libertatea conștiinței. În decursul timpului aceste legi au suferit stîrbire, prin legi noi au fost scoase din vigoare așa, că astăzi trebuie să mărturisim, suntem într'o astfel de situație, încât în privința chestiei de naționalitate, mai ales pe terenul guvernământului confesional și al instrucției publice suntem martorii unor vecinice agitațiuni, emoții și vecinice lupte.

Dvoastre ați auzit discursul dlui deputat Giesswein Sándor și ați primit cu oarecare plăcere expunerile într'adevăr înțelepte ale acelei mari capacități. Dsa a declarat, că e de o necondiționată necesitate ca instrucția să fie pătrunsă de spiritul legii XLIV, din 1868; consideră de o necesitate a se deschide un teren mai larg limbei naționalităților și că și cultura nemaghiară, cultura naționalităților să fie cultivată. Însă mai ales astăzi, pe timpul domniei legilor apponyane, nu voi spune o noutate și nici nu-mi atribuiesc multă experiență, preținându-mă pe unde am umblat și cu cine numai am vorbit, cu membrii consistorului, toți au declarat, că de când există această lege, de atunci e o luptă vecinică între noi și nu mai mult între d. ministru al instrucției, și între noule autorități inaugurate, deoarece începând dela notar până sus la comisiile administrative, fiecare se consideră chemat a se amesteca în afacerile instrucției, subprefectul, care nu ar avea chemarea, să disciplineze pe învățător, comisia administrativă, care ar trebui să fie un organ politic și economic local, și acestea voiesc să influențeze și, iarăș, acele autorități, cari și-au câștigat atât de mari merite pe terenul școlar și bisericesc, cari în timpuri grele au desvoltat cultura, zic, acelea sunt vecinic pe picior de război cu aceste noule autorități școlare.

Ce privește pe învățători, ei sunt tot între ei. Aceștia nici când nu știu, că, multumind așteptările autorităților bisericesti, satisfăcut-au ei oare și inspectorului de școale și pretențiunilor așa numitei legi apponyane. Vecinic atârnă deasupra lor sabia lui Damocles. Adevărat, că ei intruiază în l. maghiară, însă fără de nici o recunoștință. (Așa-i! Așa-i!) deoarece cuvintele, pe cari și le însușesc elevii și cântările, pe cari le cântă, iute le și uită. Aceasta e însă o mare scădere acum, când existența e împreună cu atât de colosale greutăți, când omul, așazicând chiar și micul industriaș e silit să-și perfecționeze complet cunoștințele, e o mare scădere, zic, că copiii noștri nu-și pot însuși aceste cunoștințe elementare, deoarece învățarea limbei maghiare reclamă foarte mult timp. Să-mi cre-

„Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin”.
Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
**mobile frumoase, ieftine
și bune**

Se 223-100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de pret

deși, dlor, eu recunosc, că limba maghiară e foarte frumoasă, însă și foarte grea. Noi, eu și alții, cari totdeauna am învățat în ungurește, simțim că nici noi nu cunoaștem atât de bine limba aceasta, ca și maghiarii de origine, deoarece, cum zisei, limba aceasta e grea. Cum se poate pretinde, deci, acelor vlăstare, ocupați și acasă cu lucrul și cari abia dispun de timp, să-și însușească baremi alfabetul, scrierea și citirea?

Neconștient acest sistem trebuie modificat, dacă voim, că școala să fie o binefacere pentru copii, iar nu un blăstăm. On. cameră! Se spune, că se cheltuieste mult pentru școli. Dar, ce-i folosește învățătorului ajutorul de stat, dacă vecinic trăiește în nesiguranță? Iar ce privește congrua preoților, îndrăznesc a afirma în mod hotărât că, vreme congrua nu va fi un drept real al stărei preoțești sau a parohiei respective, aceea nu va fi așazăcând binefacere, ci osândă pentru respectivii. (Mișcare și contraziceri.) Că, la ce abuzuri conduce faptul, că s'a dat ministrului dreptul să stabilească când poate să lipsească pe respectivul de congrua, dovedesc foarte numeroase pilde. Cunosce cazuri, pe cari le și numesc, fiindcă de numeroase ori zadarnic am cerut anarea lor. S'a întâmplat, on. cameră, la Târnova: un țaran a mers la preotul rugându-l să-i scrie adresa, pe care o ceruse țaranul, pe un mandat poștal pentru Hamburg. La poștă au întrebat pe țaran, că cine i-a scris adresa. Țaranul a răspuns, că preotul. Din această cauză preotul a fost tras în disciplinar, apoi fu pedepsit la 10 cor. amendă în bani și, pe deasupra, a fost încunostințat, că i s'a detras congrua pe timp de trei ani. (Mișcare. Strigăte: Probabil alta va fi fost cauza!)

Scuzați, dlor, bărbați conducători mi-au spus, că, zău, se fac multe abuzuri, ba am auzit, că s'a făcut și astfel de dispoziție, încât există subprefecți — de-aci încolo animozitatea personală să n'o considerați ca interes de stat, — cari își identifică animozitatea personală cu interesele statului, câtă vreme animozitatea cutărui subprefect nu e totdeauna interes de stat.

Chestiunea care mă face în deosebi să vorbesc, constituie cea mai cardinală doleanță a bisericii române gr. catolice. Cu asta voi să semnaliez instituirea diecezei de Hajdudorogh. Considerând extraordinară importanța a acestei chestiuni, în urmările ei va avea rezultate incalculabile și în ca această cauză importantă să fie cunoscută de fiecare membru al camerei și nu din cuvântări spuse cu vervă oratorică, ci din expuneri pragmatice, ca să vă convingeți că nu spun o frază ce peste 1.300.000 de români greco-catolici, dimpreună cu arhieriei și toate fețele lor bisericesti, când afirmă, că de-odată cu înființarea acestei dieceze se începe catastrofa unirei românești cu Roma.

On. Cameră! Cred să fac bine arătând într'o reprivire istorică începuturile unirei. Desfid atât pe d-nul deputat Mártonffy cât și pe d-nul deputat Giesswein, cari afirmă că cultura noastră datează numai de 200 de ani. Observ, că deja la 1439, mitropolitul Demian al Moldovei, a încheiat prima unire în sinodul dela Florența, cu care ocazie li s'a asigurat românilor nu numai ritul oriental, ci și limba liturgică românească. Aceasta s'a întâmplat aproape cu 600 de ani înainte. Adevărat, — unirea aceasta a fost resiliată.

Când s'au făcut celelalte uniri, în Polonia unirea polonezilor în 1495, așaznumita unire Brest, atunci și bărbații din chestiune au formulat condiția, că da, să ne unim cu Roma, limba noastră liturgică și ritul nostru oriental ni-le păstrăm însă neatînse. Papa li garantase în document drepturile și în bula așa numită „Magnus Dominus laudabilis nimis” a declarat, că va respecta atât cultul cât și limba liturgică.

M. Mártonffy: Limba vetero-slavă!

Dr. Șt. C. Pop. Acest lucru s'a întâmplat și la 1868 și la 1700. Când românii făcuseră unirea, în țara Ardealului, dupăcum se știe, biserica catolică n'avea decât câteva parohii și împăratul Leopold, care — e lucru notoric — precum toți Habsburgii era un mare protector al bisericii catolice, a lansat un ordin, în care spune (citește): „acei preoți de limbă românească, cari fac confesia că rămân în credința lor grecească veche, dar cari își făuresc astfel de legături cu catolicii, că recunosc pe papa de-

la Roma de patriarh suprem al lor, se vor împărtași de toate privilegiile de cari se împărtașesc romano-catolicii.”

Acesta a fost mobilul pentru care clericii și laicii români s'au întrunit în 1698 la Alba-Iulia în sinod și au primit unirea cu condiția ca și lor să li se garanteze toate prerogativele garantate pe seama catolicilor, — și au primit unirea în special cu următoarea enunțatie: Sustinem ritul bisericii orientale și ne unim așa, ca toate legile noastre, serviciul nostru divin, liturgia și posturile noastre să fie respectate, ceea ce dacă nu s'ar întâmpla, aceste peceji să nu aibă nici o vigoare de drept.

On. Cameră! Că ce s'a întâmplat în cursul vremilor, nu voi să mai abuzez de paciența on. camere. Mă refer însă la documentul de întemeiere a bisericii române gr.-catolice, care document a fost declarat sfânt, inviolabil și nedeslegabil. Aceasta s'a întâmplat în 1853, 6 Decembrie, în așa numita bulă „Ecclesiam Christi”, prin care se reactivează mitropolia română de Alba-Iulia și se creiază încă două biserici, și încă cea din Lugoj dimpreună cu cea din Oradea-mare, fiind ele scoase de sub supremația primatului de Strigoniu, pentru toate timpurile, și subordonate în perpetuo supremației celei de Alba-Iulia.

Părțile referitoare din această bulă — după ce, cum am spus, constituie munca de întemeiere constituțională a întregii autonomii a bisericii noastre, pentru că noi avem independența bisericăscă — fie-mi permis să le citez.

Bula, în partea sa prin care se garantează pentru toate timpurile integritatea teritorială a bisericii noastre, spune:

„Ut ipsius diocesis (Fogarasensis) Antistes oueque imbi existunt Ecclesie... a pristina, cui antea suberant, Metropolitae Strigoniensis jurisdictione et quavis alia potestate et prerogativa jurisdictionali in perpetuum pariter exemptae sint et liberatae... Porro huic novae metropolitanae Ecclesiae Fogarasensis tanquam suffraganeae eadem Apostolica auctoritate etiam perpetuo addicimus et attribuimus tum Ecclesiam Episcopalem Magnovaradinensem in Hungaria, tum novas per Nos erectas Episcopales item Ecclesias Lugosiensem sicut et Armenopolitanam... ut supradictae Episcopales Ecclesie Metropolitanae Antistiti Fogarasensis iuxta suum ritum obsequentes subsint invinculo caritatis”.

— Aceasta stabilește pentru toate timpurile independența teritorială și integritatea. O altă parte, care e foarte scurtă și care poate servi drept desmintire pentru toți cei ce afirmă că e biserica gr.-catolică românească nu există, ci numai o biserica gr.-catolică, e următorul pasaj al bulei, pasaj care confirmă, că da noi suntem organizați în provincie mitropolitană autonomă ca biserica românească gr.-catolică. (Cetește):

„Quae cum ita sint, tum Magnovaradiensis et Fogarasensis, tum duarum, per nos erectarum, Lugosiensis nimirum et Armenopolitanae Diocesis territoria una cum ibi existentibus Civitatibus, Oppidis, Pagis, aliisque accessoris. in Ecclesiasticam Provinciam Graeco-Catholicam unitam linguae Romanicae, atque adeo unam Archiepiscopalem et Metropolitanam sedem Fogarasensem Romanorum Graeci ritus catholici uniti, eadem Apostolica Auctoritate perpetuo quoque erigimus et instituimus”.

Se recunoaște deci că mitropolia aceasta a fost întemeiată pe seama bisericii gr.-cat. și față cu asta articolul de lege XXXIX din 1868 constată că (cetește): „episcopia gr.-cat. de Făgăraș, cu titlul mitropolie gr.-cat. de Alba-Iulia e ridicată la rangul de mitropolie, ceea ce dimpreună cu episcopii de Lugoj și Oradea-mare, înființate pe seama greco-catolicilor — se inarticulează în lege”.

Acestea au fost deci inarticulate în lege. Când unirea și-a serbat bicentenarul existenței sale, papa Leo XIII a glorificat unirea într'o prea frumoasă bulă. În această bulă, numită „Praeclare gratulationis” se spune, că nici nouă (papei) și nici urmașilor noștri nu ni se va putea abate nici odată în gând, ca vre-odată să vă știrbim drepturile voastre, ci dimpotrivă vă vom spori și întări în drepturile voastre”.

Așa era situația bisericii române gr.-catolice, când, precum trăznitul din senin a sosit vetea, că la Hajdudorogh se va înființa o dieceză greco-catolică. (Mișcare.) A fost uimitor mai

ales comunicatul referitor la modul înființării și fiecare protesta în contra faptului de a se desface 83 comune din corpul mitropoliei spre a fi puse sub jurisdicțiunea noii episcopii. (Mișcare.)

Toate aceste afirmații se pot dovedi cu acte și cred, că și Ex. Sa d. ministru are cunoștință despre acestea, dar poate să aibă oricine cunoștință despre acestea, deoarece ele au fost publicate de către bărbații conducători ai diecezei, de către mitropoliți. În luna lui Noembrie 1911 a avut loc aici în Budapesta așaznumita conferință episcopescă. Cu acest prilej s'a pus în discuție această chestiune, iar episcopii noștri, al căror patriotism, cred, nu poate fi contestat de nimeni, și dintre cari unul stimează în d. ministru pe cel mai bun prieten al său, au declarat, că dânsii nu se împotrivesc al cărei scop ar fi promovarea răspândirii credinței catolice, cer însă, că aceasta să se facă fără vătămarea drepturilor lor. Asta era totul, despre care aveam cunoștință episcopii noștri și în general bărbații bisericii noastre; cred însă, că și laicii au dreptul a se interesa de această chestie. Când vedem pe președintele nostru, cont. Ștefan Tisza, cu câtă iubire călduroasă se interesează de biserica d-sale, și cum participă la toate ședințele și promovează interesele aceleia, cred că nici noi nu suntem agitarii când sărim întru apărarea bisericii noastre.

Iar tendința acelei mari adunări, care s'a ținut la Alba-Iulia, a fost, că înființarea episcopiei pe seama maghiarilor să se facă fără a se vătămă drepturile noastre. Toate năzuințele noastre au fost însă zadarnice, și s'a întâmplat, că acea bulă avea sosise, deoarece protestul nostru, pe care voiam să-l transmitem pe calea mitropoliei, numai după venirea bulei sosise la s. scaun.

On. cameră! Bula „Christifideles Graeci” are trei mari principii. Primul este, că această episcopie se înființează pe seama aceloră, qui inqua Hungarica utuntur, adică, cari vorbesc limba maghiară. Și acestui principiu nimit național atât de mult îi deferă bula papală, încât declară, că Budapesta, Macăul și Oradea-mare, deși sunt situate afară de teritorul episcopiei, cu toate acestea, pentru că să satisfacă acestui principiu de naționalitate, să fie într'o dieceză acei cari vorbesc limba maghiară, comunele acestea să fie alăturate episcopiei de Hajdudorogh.

Un alt mare principiu, care și-a găsit expresia în această bulă, este, că limba liturgică să fie cea greacă, însă vulgară, adică limba comună poate să fie și cea maghiară, dacă majoritatea, ori o minoritate considerabilă dorește întrebunțarea acelei limbi. Acestea sunt principiile mai importante, în privința cărora îndrăznesc să ceteșc și citate, deoarece cred că este necesar să explic istoricul înființării episcopiei de Hajdudorogh; și mai ales mă voi ocupa cu această chestie numai începând dela ziua fixă, de când intelectualii s'au organizat în anul 1898, când s'a înființat comitetul regnicolar al maghiarilor greco-catolici.

Comitetul acesta a dus cu sine un memorandum într'un mare peregrinaj la Roma, și importantele principii depuse în acest memorandum au putut să îndemne pe s. părinte, ca mai târziu să permită înființarea acestei episcopii. Comitetul acesta spune în acel memorandum, că (cetește): „Scopul comitetului regnicolar este menținerea și confirmarea întrebunțării limbei maghiare la serviciile dumnezeiești ale greco-catolicilor”. Aici zace importanța, mai mult nu citez. Acest memorandum conține însă, în punctul V, un paragraf important și de dorit, în care se zice (cetește): „Comitetul regnicolar declară solemn, că nu voește să știrbească drepturile pretioase obținute, până acum ori să-i neliniștească în folosința drepturilor lor pe rutenii și românii greco-catolici, ba chiar bazați pe drepturile lor va năzui, ca aceste drepturi să se extindă și asupra maghiarilor greco-catolici”.

Așadar memorandumul precizează hotărât și cu acesta s'au prezintat s. Papă: Dă-ne nouă drepturile, pe cari le-ai dat rutenilor și românii lor, noi nu voim să le știrbim drepturile lor; ale în acest strălucit peregrinaj, sunt cu noi rutenii cărora li s'a împlinit această dorință, ei nu ce nimic, ci au venit numai pentru ca să-și depun omagiul lor.

Nu intenționau maghiarii, cari au mers acolo, să se nimicească drepturile existente, și nu intenționau să desfacă și să distrugă uniunea, ci respectând drepturile obținute deja, au voit să obțină dreptul limbei lor proprii. Rezultatul a fost, că li s'a respins cererea.

Cred că e de lipsă să mai declar și aceea, că memorandumul cuprinde și aceea, că maghiarii își vor valida pretențiunile lor între cadrele existente; ar fi bine dacă s'ar înființa o episcopie separată, dacă însă nu e posibil, e bine și așa, deoarece ei știu, — ceeace e foarte caracteristic în privința toleranței, care totdeauna și între orice împrejurări a caracterizat biserica românească — că maghiarii — cari, să zicem, sunt maghiarii, probabil sunt români și ruteni maghiarizați (Mișcare.) — ei singuri au declarat, că se simțesc bine în acele cadre, deoarece asupra conștiinței lor nicicând nu s'a făcut presiune.

Sfârșitul discursului, precum și declarațiile ministrului Zichy le vom da în numărul viitor.

Tinerimea din Paris și chestiunea Românilor macedoneni.

Paris, 9 Decembrie.

O nouă întrunire a tinerimei române la Paris a avut loc Luni la 9 Decembrie în sala „Voltaire”, de data aceasta în chestiunea Românilor macedoneni. Au luat cuvântul d-nii Mircea R. Șirianu, V. V. Haneș, Emil Stăicu, Șerban, D. Gh. Buzat și alții. La sfârșit s'a votat o moțiune prin care se îndeamnă guvernul român să ia măsuri energice pentru protejarea Românilor macedoneni. Dl Mircea R. Șirianu, a atras atențiunea și asupra chestiunii Românilor din Ungaria.

După ce a desenat în linii generale aspirațiile românești, d-sa a continuat astfel:

Întâmplarea îmi aduce un argument puternic în favoarea acestei propuneri ce o fac, propunere, care nu stirbește întru nimic moțiunea ce o vom adopta — ci din potrivă întărește și amplifică această moțiune. Primesc chiar acum dimineața, ultimul număr al ziarului „Românul” organul principal al Românilor din Ungaria, care apare în Arad sub direcțiunea energicului luptător național Vasile Goldiș. În pagina întâi, cu litere bătătoare la ochi, este un articol scris cu mult simț românesc, prin care se denunță noua epocă de asuprire barbară ce s'a deslănțuit asupra fraților noștri. „Ghilotina funcționează iarăș” este titlul articolului din care aflăm că 70.000 de Români au fost deslipiți în mod definitiv de biserica românească și înglobați la episcopia unită maghiară din Hajdu-Dorogh, înființată de guvernul Lukács spre a servi la desnaționalizarea acestor frați. De aci înainte acești Români vor asculta slujba în biserică în limba ungurească, vor avea preoți unguri și în loc de „Tatăl nostru” vor trebui să zică: „Mi atyánk”. Așa de departe merge curentul de maghiarizare. Recunosc: nu este aci o masacrare a corpului dar e o masacrare a sufletului, a sufletului românesc a acestor frați. Pentru neamul românesc este însă tot una...lăta-ne

atacați de dușmanii noștri în diferite chipuri, potrivit gradului lor de cultură: Grecii taie în bucăți pe Români noștri dela Pind iar guvernul unguresc, spre a se arăta mai „cult” le ia Românilor din Transilvania biserica, școala, cultura, sufletul românesc... Nu știu pe care din aceste două rele să-l preferim...

În același articol cetesc că guvernul ungar a primit prin intermediul procurorului un proces de presă contra valorosului organ național „Românul”, care îi este un ghimpe în ochi. Iată că și presa este atacată la rândul ei. Iar prigonirile contra tricolorului și contra școalelor continuă și ele...

Îmi fac o datorie către națiunea mea pe care o iubesc deopotrivă fie ea la noi acasă pe pământul României libere, fie în Basarabia, în Transilvania, în Macedonia sau în Bucovina, scoțând în relief și persecuțiunile contra Românilor din Transilvania și denunțând urgia șovinistilor unguri. Fac apel la Dniile voastre să primiți această adăogire la moțiune în sensul ca guvernul nostru să vegheze deopotrivă asupra destinelor românismului în fiecare provincie românească, și nu pot să-mi închei cuvântarea decât prin acest strigăt pe care vă rog să-l credeți isvorit dintr'o inimă sinceră: Trăiască Româniile dela Pind. Trăiască Româniile din Transilvania, Bucovina și Basarabia, trăiască Româniile de pretutindeni! Trăiască patria noastră a tuturor: *România* pe care o iubim mai mult decât viața noastră, — căci noi vom peri cu toții, dar ea, scumpa țară, va rămâne, va prospera și va purta sus făclia culturii românești din ce în ce mai strălucitoare și sabia politicii românești din ce în ce mai puternice. Poate noi vom fi de mult fărăna când ea, patria noastră cea mare va fi întreagă! (Aplause).

Oratorul a citit apoi articolul suscitac din „Românul” care a fost primit cu aplauze.

Albanezii și Aromânii.

Albano-Vlahia.

București, 30 Noembrie.

Prin independența Albaniei s'a creat încă un stat latin — recunoscut — la porțile Orientului, ca tampon contra lățirii slavismului. Prin protecția ce se va da acestui nou principat albanez, de către sora sa cea mare Italia, traco-romanii și daco-romanii peninsulei balcanice vor renaște, vor crește și vor lăți tot mai mult civilizația latinătății în tot orientul Europei. De unde până acum erau asurzii de pretensele drepturi istorice ale bulgarilor și sârbilor în imperiul otoman, deodată tresare vitalitatea roman-tracă, prin vredniciei ei descendente, schipetari și se afirmă în mod demn și impunător pe moșia lor străbună, Albania.

Concomitent cu această tresărire ceilalți frați ai lor, aromânii se deșteaptă tot atât de mândri din buimăceala, care le produsese coalații și nu permit musafirilor nepoștii ai

Macedoniei să turbure posesia pământului lor, ab antiquo, — cerând ca cel puțin de nu vor fi constituiți într'un stat separat, să fie încorporați în principatul albanez, sub formula Albano-Vlahia, ca unii ce sunt cei mai numeroși atât în Macedonia cât și în Albania, având drepturi etnice asupra acelor locuri înainte de slavi. Împreună cu albanezii se pot desvolta ca niște frați, sub egida Italiei și României, pentru triumful latinătății în Orient și păzirea patrimoniului lor.

Încă din evul mediu existau principate și ducate românești în peninsula balcanică ca: Marea-Vlahie din Tesalia și o parte a Macedoniei, Mica-Vlahie din Eolia și Acarnania, Ano-Vlahia sau Vlahia-de-sus, la nordul Epirului, Stara-Vlahia și imperiul româno-cuman și bulgar. În acești timpi românii stăpâneau tot terenul cuprins între munții Pindului și munții Carpați. Imperiul bizantin tremura de ei și chiar francezii, cari în lupta dela Adrianopol lăsară în mâinile românilor pe eroul lor *Baldwin de Flandra*.

Posesiunile românilor se întindeau până în vecinătatea Constantinopolului și amenințau cu groază capitala Orientului.

Intrarea turcilor în Europa, rupe unirea aromânilor cu romanii din Dacia.

Dinaintea armatelor învingătoare la Adrianopol aromânii se risipiră din Tracia și din munții Balcani, retrăgându-se la nord, în stâncile Macedoniei, Epirului, Tesaliei și Albaniei, unde cu schipetarii duseră traiul în comun. De atunci legătura între aceste mari grupe de români a încetat și Mircea-cel-Bătrân este ultimul domnitor al țării, care poartă titlul de *Domn al ănelor laturi ale Dunării până la Marea Neagră și al cetății Dristriului (Siliștra) stăpânitor*.

Cum se vede drepturile noastre istorice se întindeau și asupra malului drept al Dunării, care ne-a fost usurpat de tratatul dela Berlin, sub motiv, că ceeace s'a dat Bulgariei, s'a luat dela turci, iar nu dela noi. Prin stăpânirea malului drept al Dunărei de către Marele Voevod *Mircea* se explică prezența compactă a românilor pe acel mal, care în actualul războiu au luptat ca niște lei, nu pentru românism, ci pentru bulgarism. Macedo-românii recunoscând supremația imperiului bizantin se bucurară de privilegii și aveau stipulate capitulațiuni cu bizantinii. Osmanlii cucerind peninsula balcanică au respectat privilegiile aromânilor și albanezilor, încheiând cu ei capitulațiuni, întocmai cum mai târziu s'a recunoscut Moldovei și țării românești, în schimbul unui mic peșcesor, care se percepea pe seama casei sultanelor valide. Prin acele capitulațiuni se garanta imunitatea lor religioasă, socială și individuală a comunelor.

Încă din timpul lui *Bajazid*, românii s'au bucurat de vechile lor drepturi și libertăți, recunoscute și întărite apoi de sultanul *Murad II*, care a stabilit următoarele:

1. *Inalta dreptate va fi distribuită în țară în persoana unui cadiv conform legilor valahe;*

GHEORGHE MARITA

croitor pentru haine de bărbați și uniforme.

(Ma 636) Magazin de pânuri din patrie și străinătate.

ARAD, strada Weitzer János, numărul 19.

Aduce la cunoștință on. public român din Arad și din provincie precum și onor. tineri teologi și pedagogi, că cu datul de 15 Decembrie n. îmi voi strămuta atelierul de croitorie din strada *Kossuth* în strada *Weitzer János* nr. 19.

2. Poliția din năuntru se va face de inșiși valahii sub răspunderea propriilor lor capi;

3. În ce privește politica din afară valahii se vor înțelege cu pașalele provinciilor învecinate;

4. Nimeni nu se va amesteca în legile lor religioase;

5. Ei vor fi scutiți de impozite, însă, ca semn al vasalității, valahii vor trimite anual un peșcheș (plocon) sultanei valide (mama sultanului).

Aceste privilegii n'au fost abrogate ci numai încălcate prin abuzul patriarhiei grecești, care a jucat rolul de stat în stat în imperiul otoman, mai ales dela anul 1820 încoace.

Astăzi cerem respectarea aceluiași drepturi, de cătră coaliția balcanică și pentru garantarea lor, Macedonia să fie declarată autonomă, în felul cantoanelor elvețiene sau atașați la statul albanez formând federația, Abano-Valahă. Astăzi când balcanicii strigă contra pretenției otomane, uitând că numai aceștia le-au păstrat naționalitatea, în decursul vremilor, contra maniei elenice, a cărei țintă era transformarea întregii peninsule balcanice într'un imperiu elin, tot prin terorizarea sfintei cruci; aromânii recunoscători marilor sultani, care le-a păstrat ființa etnică, protestează contra modernilor cruciați, care au inventat simbolul creștinătății, siluind națiunile care nu vor să le aparție.

Poporul românesc nu poate fi instrăinat nimănui, el are aci o misiune istorică, pe care i-au recunoscut-o chiar cuceritorii pământului lor, turcii, încă dela data venirii lor în Europa. La 1525 sultanul Soliman II înființează 50 de căpitanate românești pentru apărarea teritoriului lor contra invaziilor străine. Românii erau scutiți de orice impozite împreună cu albanezii, păstrându-și independența lor.

Iată cum au fost tratați Macedo-Românii în decursul vremilor de osmanlii, și cum sunt cinstiți azi de faimoasa alianță.

Să se știe, că taromânii și-au dat *besa bes* (parola) cu frații lor schipetari pentru apărarea pământului strămoșesc sfânt lor, spre a nu fi încălcat de neamurile dușmane lor, care cu toată protecțiunea acordată lor de guvernele otomane, au fost persecutați și măcelăriți de antartzii greci sub egida reprezentanților creștinismului.

Pentru aeroplanul Ardealului.

Colecta din Bistrița este următoarea:

Dr. Vasile Pahome	20.—
Dr. Dionisie Logiu	20.—
Dr. George Simul	20.—
Dr. George Pavel	20.—
Dr. Alexandru Popa, medic	20.—
A. Candale	20.—
Dimitrie Baican	20.—
Gregoriu Pletosu, protopop	20.—
Dr. Gavrilă Tripon, avocat	20.—
Dr. Iulian Pop	20.—
Dr. Alexandru German	20.—
Dr. Viotor Onișor, avocat	20.—
Ioan Petrinjel	10.—
Dr. Leon Seridon	20.—
Ioan Corbu	10.—

Noi și străinii.

— Cu ocaziunea unei manifestări germano-române la Viena. —

De prof. C. Nodolou.

Viena, 12 Decembrie n.

Popor ce de sute și sute de ani trăim pe aceleași tărîmuri, noi n'am avut până acum cinstea de-a interesa de aproape nici măcar pe aceia cari alături de noi și între noi viețuiesc și ei de veacuri de vreme.

Cine nu s'a convins, nu odată, cât de bizar ne judecă, cât de rău ne cunosc cei ce au casa brazdă cu casa noastră, cei ce zilnic ne văd, ne agrăiesc, ne ating, au afaceri cu noi, ne întâlnesc în societate, la petreceri, la desfășurarea daraverilor, în piață, ei înșiși, jupâneșele lor, copiii lor. Afară de biserică, pretutindeni cărările lor se încrucișează mereu cu căile noastre. Totuși, ceea ce știu ei despre noi e aproape nimica. Nu pentru că ne-am ascunde, sau am fi misterioși. Ci pentru că ei ne privesc cu ochii închiși; închiși, din orgoliu îngâmfat, ori din exclusivism strîmt, ori din lipsă de duh.

Ce să aștepti atunci dela cei ce departe de hotarele noastre trăiesc străini sub alte orizonturi?

Germanii, bibliograful universului, pentru cari nimic nu e lipsit de interes științific, n'au ajuns a zări problema despre rostul nostru ca națiune și ca individualitate etnică bine pronunțată și caracterizată prin o serie de trăsături tipice foarte prețioase pentru umanitate. Oh, desigur, nu lipsesc între ei cari scriu cărți și fac cursuri despre noi, dar tractând ca despre ori care capitol oarecare; căci noțiunile ce au despre noi, fie chiar valoroase, sunt noțiuni de filologie, nu cunoștințe de viață-aielvea și înțelegeri de rosturi vii.

Unul singur a fost între ei care ne-a cunoscut însemnătatea ca neam și ca element cultural și politic, și ne-a prețuit după vrednicie, străbătând prin intuiția sa de om genial. Acesta a fost primul și cel mai mare fiu al Vienei, doctorul Carol Lueger.

Dar, fatal, încă înainte de ce ar fi dispărut Lueger sub glic, uitate au fost învățăturile sale de preț nestimabil. Reprezentantul Românilor și cel ce mai pregnant decât ori care altul avea să fixeze, ca sculptată în marmoră, individualitatea incomparabilă a marelui primar al Vienei și marelui bărbat de stat al Austriei dl Aurel C. Popovici a fost oprit de stat al Austriei la mormântul lui Lueger. Lășământul de ordin public al celui mai luminat cap politic ce a produs Austria germană în deceniile ultime a fost nesocotit și risipit de epigoni cu suflet mic și minte stearpă. — Astăzi el trăiește încă în aducerea aminte a celor ce și-au venerat primul ca pe un părinte, și până când încet-încet vor pieri generațiile cari l'au cunoscut, studenții români căutând un cabinet de studiu în modestele locuințe ale micii burghezii din Viena vor nimeri adeseori în case unde îndată se arată a fi Români, sunt primiți, cu un oftat, alocurea cu o lacrimă, după Lueger, ca prieteni buni, ca neamuri, din pietate pentru primarul care li-a spus atâtea lucruri frumoase despre Români și li-a sugerat dragoste pentru acest popor pe care ei nu-l știu.

Nu ne cunoaște lumea. Nu ne cunosc acasă vecinii noștri, Maghiarii, Sașii, Șvabii, Sărbii, nu ne cunosc Germanii, pentru a nu mai vorbi de ceilalți dintre străini.

De aci stupoarea, când câte o manifestare nenădăită a sufletului românesc sfășie ca un fulger toate orizonturile și luminează universul.

De aci nedumerirea la Germani, când unul dintre cei mai buni ai lor, poetul Adam Müller-Guttenbrunn le spune că Șvabii din Ungaria, ram din falnicul stejar german, așteaptă să fie deșteptați de vecinii lor Români din Bănat. Acest fenomen e firesc și ușor de înțeles, dacă gândim că, analog, un Român este cel ce a arătat mijlocul, unicul mijloc, prin care va reintineri străvechea țară a Habsburgilor germani, providențialul bărbat politic Aurel C. Popovici.

De aci și la intelectuali foarte instruiți surprinderea când întâlnesc savanți români cari deschid drumuri noi științei mari, cum, spre ex. doctorul Babeș în bacteriologie, Toma Ionescu în chirurgie, — pentru a nu cita pe alții dintre atâtea reprezentanți distinși ai medicinei române, Titeica în matematică, bătrînul Teclu în chimie, când ei văd că profesorul Xenopol din Iași e invitat de universitatea Sorbona din Paris a-și expune doctrina sa despre concepția și filosofia istoriei înaintea celui mai

ales auditoriu de profesori superiori, când cetesc pe frontispiciul monumentalei istorii a imperiului otoman care de aproape o sută de ani n'a abordat-o nimeni, numele de autor al profesorului dela universitatea din București Nicolae Iorga, când găsesc la temelie filologiei moderne numele românului B. P. Hajdeu; mirare și revelațiune pentru esteticienii cari ajung a coti din Eminescu, pentru criticii de artă cari trăiesc undeva o pânză ori reproducere măcar după neîntrecutul Grigorescu, pentru inginerii cari găsesc citat ca exemplu podul românesc dela Cernavoda, și ce uimire când se va ști ce numai puțini specialiști cunosc acum, a-nume că părintele aviațiunii moderne este un Român, bănațeanul Traian Vuia.

De aci uimirea la sutele de mii de Vienezi pe câmpul dela Aspern, unde Românul Aurel Vlaicu în mijlocul extazierei generale ce aprinde prin prestațiunile sale fără asemănărie dispută celor mai probați aviatori ai lumii în cele mai grele concurențe premiile prime, cu aparatul său original, gândit, compus, lucrat, condus de dânsul singur.

De aci și pentru milioanele de cetitori de ziare în aceste zile grele descoperirea României ca limba cumpănei, ca elementul decizător peste război și pace, mai ales la acești buni și pacinici Nemți austriaci, cari zi de zi pândesc cu frică ce va face regatul român, rămăneva-va credincios cătră monarhie, nu cumva se va lăsa ademenit de slavul astut, nu se va atașa cumva cătră colosul rus, nu îi va ataca în coastă sensibilă, România ca grija lor de căpetenie, România aliată prețioasă, România de a cărei armată ei înșiși sunt mai mândri decât de a lor proprie.

Pentru că atâtea timp ne-au ignorat și n'au căutat a ne cunoaște.

Dar, ce s'a neglijat pân'ă acum, se va face de aci înainte.

Deja distinsul „Club german” din Viena, care unește în sine toate partidele germane din Austria, invită pe deputatul român Dr. Alexandru Vaida-Voevod să facă o conferință despre situația politică a Românilor din Ungaria.

Căci deja e uitată, și din adins dată uitării fraternizarea de o noapte, între butelii de șampanie, cu Maghiarii la Budapesta. Românii sunt elementul viitorului, lor este a li se întinde mâna, cu toată dragostea.

Cel mai distins auditoriu s'a adunat pentru acest prilej, Marți seara. Deputați și bărbați politici, funcționari superiori din ministerii, publiciști, Presidentul a adresat calde cuvinte de bineventură conferențiarului aclamat, și între aplauze a dat expresiune bucuriei generale pentru participarea dlui Aurel C. Popovici.

Iar felul cum s'au prezintat Români nu putea fi mai demn decât acest moment memorabil, când toate atențiunile au fost întinse pe ei.

Timp de două ore i-a întreținut dl deputat Vaida, vorbind foarte frumos, în o limbă germană impecabilă. Discursul a fost la nivel înalt și plin de demnitate, tonul liniștit, fără patos, lipsit de ori ce vânăre de efect, măsurat, bărbătesc și solemn, ca în o expunere științifică în fața unui for de onoare; dar, tocmai de aceea, cu atât mai convingător pentru aceste persoane cunoscătoare de lume. L'au și urmărit cu atențiune tot timpul, și efectul necăutat n'a lipsit, din contră, adeseori s'a manifestat în aprobări spontane, ori în indignare pentru nedreptăți comise de tiranii din Ungaria, înirate exact ca în un act de acuză. Nu li se va șterge din memorie ce li s'a spus aproape pipăibil Marți seara despre trecutul politic al Românilor, despre nizuințele și decepțiile acestui popor și despre avântul său irezistibil, și lung timp le va răsună în creier vibrarea vocii deputatului român, făcând să le palpitate inima, ori cât de reci ar fi ei din fire.

Iar elogiul ce a făcut dl Aurel C. Popoviciu culturai germane, felul fermecător cum a vorbit dsa despre esența luptei naționale, despre rostul poporului german, despre misiunea Germanilor în o viitoare formațiune de stat și despre însuș rolul acelei Austriei-mari, arareori se va fi auzit asemenea clar, limpede, convingător și răpitor de pe buzele chiar unui German, niciodată dela un străin.

S'a ridicat sala pentru a aplauda. Presidentul a căutat cele mai alese cuvinte de mulțumire. Popot de stringeri de mâni a urmat, și împrieteniri pe viață. Și s'a exprimat unanim dorința să mai fie auziți și ascultați Români la acel loc, inaugurat azi de dnii Vaida și A. C. Popovici, pentru a ne cunoaște, pentru a ne înfrăți.

Seara aceasta are importanța sa, și nu fără motiv am insistat astfel asupra ei.

— Toate semnele arată că acum, după atâtea veacuri de restricte, vor urma timpuri mai bune pentru neamul românesc de pretutindeni mai bune decât ori când în acest moment suprem, și de aci înainte, să fim la înălțime.

Trăim zile mari, în istoria noastră răsare epocă nouă.

Cronică din Paris.

— Război și pace. — Premiul Goncourt pentru literatură. — Adevărul asupra așa zisului furt al Giocondei.

Paris, 11 Decembrie.

În așteptarea conferințelor ce se vor ține la Londra, întru încheierea păcii din Balcani, zările au redus mult numărul coloanelor cu știri de pe câmpul de război. Și am impresia că lumea răsufă mai ușurată. Era într-adevăr prea mult pentru nervii și inchipuirea noastră, toată această ploaie de vești oribile, în cari frazele cele mai puțin artistice evocau în cetitor tablouri de incendii, cu râuri de sânge, cu membre omenești risipite pe câmpiile părjolate. Cu câtă nesățioasă curiozitate urmărim noi telegramele de prin ziare la începutul campaniei! și cu câtă oboseală, tremur și desgust primim depeșile de pe câmpul de bătaie, când războiul se prelungește. Două instincte se sbat în pieptul nostru, așa cum se sbateau și în pieptul lui Faust; cel dintâi, al distrugerii, ne împinge a urmări cu un fel de voluptate sângeroasă și din nobleță dobândită, ne face să țsrigăm: „Destul!” Și când chibzuim mai adânc, ne dăm seama cu uimire că în primul caz vorbește în noi natura despuțată de ori ce accesorii, natura curată, iar instinctul cel de pe urmă e glasul educației omenești, a educației pe care ni-o datorim nouă însă-ne și pe care ne-am însușit-o tocmai combatând pornirile feroce ale impasibilei naturi. Și cât este de mișcătoare totuș, tendința pe care o are omul de a elimina din el, prin străduințe milenare, instinctele strămoșești, așa de crude, așa de firești.

Parizienii, ca și cum s'ar fi înțeles între ei, vorbesc de schestia din Balcani cât mai puțin posibil. Ca treziti dintr'un vis neplăcut ei se reîntorc la preocupățiunile lor familiare, caută prin ziare rubricile lor favorite. Să nu credeți însă că situația internațională nu-i interesează destul. Ei au însă speranța, fiindcă au și dorința, că lucrurile se vor împăca și neamurile își vor putea vedea în liniște de viață zilnică, care cu toate nenumăratele mizerii și drame ce iscă printre oameni, nu rămâne mai puțin așa de tihniță față de dezastrul unui război.

Cerul e senin, văzduhul e de câteva zile rece dar luminos, un soare scântecător se revărsă de asupra Parisului, străzile, grădinile, avenurile sunt înțesate de lume. Prin vitrinele magazinelor se îngrămădesc tot soiul de jucării. Serbătorile Crăciunului nu sunt departe. E așa de frumoasă viața, când o comparăm cu inomabilele orori ale războiului care, departe, abea de a început să însângereze, să mutilizeze, să rărească sărmanele mase de oameni!

— Premiul anual de 5000 de franci pe care Academia Goncourt îl împarte celui mai bun roman scris de un scriitor tânăr, a fost dat anul acesta dlui Savignon. Laureatul împlineste toate condițiile cerute de numita Academie, afară de condiția talentului. Numele dlui Savignon mi-a fost necunoscut până acum opt zile și la vestea premiării lui, m'am grăbit să-i cetesc volumul premiat. Am fost desamăgit.

Îmi închipuiesc totuș că sunt departe de a avea unul din acele suflute în cari invidia, ca și veninul, otrăvește orice impresiuni. Și am sovăit mult a recunoaște că tânărul romancier un poartă ceea ce aș numi cu scântecia. Am fost însă nevoit să mă împac cu acest gând. Cartea dlui Savignon aparține literaturii regionaliste, care are de scop să nu mai plaseze acțiunile romanelor numai la Paris ci în diferite provincii ale Franței cari de sigur că merită atenția tuturor artiștilor. Scopul acesta e laudabil — și aș prefera și eu să cunosc cutare colț din Franța, sau din coloniile ignorate de mine. Lipsa de talent însă să nu facă parte din combinație. Firește că unui oarecare roman parizian, a-și prefera nemurtoarea carte de moravuri provinciale pe care Flaubert a intitulat-o: *Madame Bovary*; dar volumul dlui Savignon, cu toate că conține povești cu jurați și descrieri de mari infuriate și de coaste abrupte, îmi place mult mai puțin decât o simplă nuvelă pariziană scrisă cu talent.

Și cu toate acestea mă bucurasem, cu ocazia solemnității dela Academia Goncourt, că voi cunoaște încă un tânăr de talent. Mă înveselesc așa de sincer acest gând! Eram într'unul din acele momente de fericire când totul ne pare bun și plăcut în lumea aceasta, într'unul din acele momente în care un scriitor tânăr își închipue că e pe calea de a cuceri o împărăție. Aceasta, fiindcă *La Grande Revue* a primit să-mi publice peste puține luni un roman, cel dintâi roman al meu! Aș fi vrut așa de mult să-l admir pe dl Savignon, să mă bucur de bucuria lui!

— Ce miraculos lucru e geniul! Alaltăeri, călcând prin salonul pătrat al Luvrului și aruncându-mi ochii pe locul unde Gioconda încă zimbea odinioară și unde strălucește acum magnifiul portret al lui Baltazar Casti-

zilone zigrăvit de Rafael, m'a cuprins o mare tristeță și un mare dor. Mi-era dor, vă spun sincer, dor de femeia admirabilă, cu ochii farcinatori, pe care marele Leonardo a fixat-o pe o bucată de scândură cu ajutorul unor banale tuburi de culori, mi-era dor de ea ca de o făptură în carne și oase, pe care aș fi cunoscut-o, pe care a-și fi iubit-o, pe care aș fi strâns-o vreodată la piept. M'am așezat pe fotoliul de plus roșu pus în mijlocul salonului, cuprins de o dezolare reală căci îmi spuneam că Gioconda nu va mai reapare, că nimeni nu o va revedea nici odată, nici odată, fiindcă Gioconda nu mai este.

Ea nu mai este! Nemurtoarea operă a lui da Vinci, femeia cu privirea îmbătătoare și cu zimbetul misterios s'a risipit cine știe în câte fragmente de lemn și de praf de culori, într'o mulțime de elemente cari nu mai sunt nimic, cari nu mai au nici un rost, întocmai dupăcum cenusa care rămâne din nou după moarte, nu poate nici pe departe aminti de ființa care odată trăia, vorbea, gândea, ridea, și al cărei trup, al cărei chip erau consistente, aveau o formă și culori bine distinse. Gioconda nu mai este — iată adevărul. Ea nu a fost furată, nici vândută, nimeni nu o contemplează acum, nimeni nu o va mai putea contempla vre-odată, fiindcă neantul nu poate fi contemplat.

Fratele scriitorului acestor rânduri este elevul marelui pictor francez Raphael Colin, membru al Institutului. Stând mai deunăzi de vorbă cu elevul său, maestrul, care se afla într'un moment de expansiune a rostit asupra Giocondei adevărul pe care un om în situația sa, este în măsură să-l cunoască. Ci-că un îngrijitor al muzeului Luvru, un neglijent, luând odată portretul Giocondei în mână, portretul simplu, scos din ramă, l-a scăpat jos dela înălțimea unei scări pe care se urcase, și scăpându-l și-a pierdut și el echilibrul și a căzut de sus. Dar a căzut cu picioarele drept pe minunatul tablou. Se știe că Gioconda era zigrăvită pe o scândură foarte subțire, uscată de veacuri, crăpată de vreme, îngrozitor de fragilă. Sub greutatea îngrijitorului, scândura s'a sfărâmat în mii de bucățele, ca un bulgare de pământ pe care l-ai lovi cu ciocanul. Cei cari au văzut portretul Mona Lisei își aduc poate aminte de miile de crăpături cari străbăteau stratul de culori. Mănuirea ei cerea o delicateță specială din această pricină, căci la orice atingere mai bruscă culoarea se cocea, se desprindea și se risipea în pulbere. Vă puteți închipui cât de iremediabil pierdut a fost tabloul în urma accidentului pe care Raphael Colin l-a povestit elevului său.

Cât despre așa zisul furt, el a fost răspândit de statul francez, de teama unei revolte a opiniei publice în cazul că ar fi aflat adevărul. Adevărul e că Gioconda, julcea și enigmatică Gioconda nu mai este, nu va mai fi nici odată.

C. R. B.

Situația internațională.

Conflictul austro-sârb. — Ultima speranță a Sârbiei. — Albanezii contra Sârbilor. — Germania și Italia amenință Sârbia. — Autograful Țarului către regele Carol. — Ziariștii la conferința ambasadorilor. — Bulgarii și vizita lui Daneff în București. — Pretențiile Muntenegrinilor. — Speranțele bulgare în prietenia României. — Dl G. Gr. Cantacuzino și pretențiile României. — Belgia renunță la neutralitate. — Anglia și mesajul regelui Carol. — Țarul Ferdinand și luarea Plevnei. — Pregătirile Rusiei. — România la conferința din Londra.

Arad, 14 Decembrie.

Situația politică externă este staționară până după conferința dela Londra în vederea căreia Sârbia a mobilizat presa ei, iar Rusia regimentele de Cazaci de către Germania. Toți așteaptă cu arma la picior rezultatul favorabil sau nefavorabil al conferinței, de oarece nu voiesc să fie surprinși. În vremea aceasta Grecia, care n'a încetat cu războiul, se luptă pe mare și pe uscat cu Turcia, fiind mereu înfrântă. Infrângerile aceste pot avea drept urmare pierderea întregului teritoriu câștigat în urma învingerilor bulgare și ocupat pe gratis de Greci. În cazul acesta aspirațiile antartilor greci asupra Macedoniei și a Epirului devin foarte problematice, cu atât mai

mult că România trimite un reprezentant la Londra, ca să informeze Europa asupra adevăratei stări de lucruri din Macedonia, Albania și Epir.

Conflictul austro-sârb.

Lăudăroșenii sârbești.

Londra. — „Standard” scrie următoarele despre conflictul austro-sârb: Nu ne putem închipui un lucru mai stupid și mai cutezător decât declarațiile făcute unui ziar din Paris de către delegatul sârb Novacovici. Aceste declarații sunt cea mai obraznică provocare la adresa Austro-Ungariei. Imperiul lui Dușan — a declarat Novacovici — numai pe ruinele monarhiei austro-ungare se poate reînființa.

Ultima speranță a Serbiei.

Belgrad. — Cu privire la criza de acum provocată de conflictul austro-sârb aflu din sursă sigură că situația este considerată ca fiind din cele mai critice. Oamenii politici cari sunt în sârbose legături cu guvernul susțin că în cercurile competente situația este privită din zi în zi cu mai multă neîncredere. Pare că cercurile politice sârbești au ajuns la convingerea că Austro-Ungaria nu va ceda în nici un caz la pretențiunile ei asupra Albaniei; în același timp, însă, sunt ferm hotărâte să nu renunțe întru nimic la cererile Serbiei. În aceste împrejurări de sigur că este foarte greu să se ajungă la o înțelegere pacifică. Totuși, nu se crede că în conflictul austro-sârb armele vor fi chemate să decida. Se speră că marile puteri vor reuși să mențină pacea. Conferința ambasadorilor are chiar ca scop principal să influenteze în așa chip ca să evite tot ce poate compromite pacea. Paralel cu tratativele pentru pace, conferința ambasadorilor în înțelegere cu delegații Austro-Ungariei vor rezolva și conflictul austro-sârb, și se va înfăptui și pacea cu Turcia. Dacă însă tratativele din Londra nu vor duce la aplanare conflictul austro-sârb, ni se asigură în cercurile conducătoare de aici, atunci va trebui să vină ceace nu sa putut evita, adevărat războiul.

Albanezii contra Sârbilor.

Belgrad. — Ziarul „Politika” anunță că albanezii din Ipek și Djakova organizează bande cari au de scop să lupte contra jandarmilor sârbi cari dezarmează pe locuitori. Bandele au fost anunțate de sârbi. Cu prilejul urmăririi uneia din bande au fost omorâți 6 albanezi cari adăpostiseră pe răzvrățiți.

Germania și Italia amenință Serbia.

Berlin. — „Kreuzzeitung” anunță: Pretențiunile Serbiei asupra Albaniei — incontestabil inspirate de Rusia — sunt de natură agresivă și e cert că ele vor atinge și interesele Germaniei. Chiar pentru aceasta, întocmai ca și Austro-Ungaria, nu vom permite realizarea acestor planuri. Reînnoirea triplei alianțe și publicarea acestui fapt într'un timp atât de critic dovedesc că puterile triplei alianțe sunt conștiente de gravitatea situației, și nu vor permite eșirea Serbiei la Adriatică în nici un caz.

Autograful Țarului către regele Carol.

București. — Marele duce Nicolae Mihailovici a prezentat regelui Carol deodată cu bastonul de mareșal rusesc și următorul autograf al Țarului Nicolae:

Domnule frate! Insulești de dorința de a onora înaltele virtuți militare ale Majestății Voastre, precum și pentru a pecetlui amintirea prețioasei frații de arme a ambelor noastre țări în vremea când armata română, sub augusta conducere a Mi. V., s'a acoperit de glorie în ne-

Prăvălie nouă!

IOAN PİNTEA

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz nr. 4.

Vis-a-vis de Librăria „Ducezană”.

(nr. 348-52)

uitatul an 1877, V'am numit în 17 Septembrie mareșal al armatei mele și l-am însărcinat pe unchiul meu, marele duce Nicolae Mihailovici, să Vă predea în numele meu bastonul de mareșal în memorabila zi a lăurii Plevnei. Mă măgulește speranța că M. V. va binevoi a vedea în acest act o nouă probă de nestrămutatele mele sentimente pentru M. V. Prietenia care ne unește, va servi — despre asta sunt încredințat — la strângerea mai tare a legăturilor de frăție între ambele noastre popoare. Exprimându-mi dorințele mele pentru binele și succesele României sub înțeleapta guvernare a M. V., Vă rog să primiți încredințarea înaltului respect și a nestrămutatului meu devotament, cu care rămân al M. V. frate bun
NICOLAIE.

Ziarist invitat la conferința ambasadorilor.

Londra. — Corespondentul balcanic al ziarului „Times” d. Boucher care cu prilejul războiului s'a dovedit a fi aderent al ligei balcanice, a fost rugat de guvernul bulgar și grec să ia parte la conferința ambasadorilor în calitate de consilier al delegațiilor.

Bulgarii și vizita la București a dlui Daneff.

Sofia. — Ziarul „Bulgaria” care e foarte aproape de președintele Sobraniei, se ocupă în numărul de azi cu rezultatul vizitei la București a lui Daneff și constată cu satisfacție că întreaga Româniea intelectuală e contra unui conflict bulgaro-român. La București Daneff a fost primit foarte bine și această primire a luat forma unei sincere însușiri când acesta în numele său și al guvernului bulgar și-a exprimat speranța că divergențele dintre cele două țări vecine vor putea fi lămurite pe cale pașnică.

Pretențiunile munteneșilor.

Paris. — Unul dintre delegații munteneșeni pentru tratativele de pace a declarat unui redactor al ziarului „Le Temps” că munteneșii vor pretinde Plevlje, Selopolje, Ipete și Djakova împreună cu toate localitățile cucerite de trupele munteneșene. Intre aceste localități e și Soutari, despre care acelaș delegat a spus că dacă nu va fi cedat, războiul va continua până la cucerirea definitivă.

Speranțele bulgare în prietenia României.

Sofia. — Ziarul „Bulgaria” zice că amintirile din Grivița și Plevna unde sângele a curs în comun, vor uni mereu Bulgaria și România, cu toate intrigile cari se fac între noi și amicii noștri români și cu toate străduințele unor ziaristi și diplomați spre a ne despărți de liberatorii noștri români. Formațiunea balcanică e consacrată azi; sperăm că românii vor să ia un loc demn de situația lor; în 1877 am primit pe români ca liberatorii noștri; azi le întindem mâna ca prietini în speranța că mâine îi vom saluta ca aliați.

Preș. senatului român și cererile României.

București. — La deschiderea ședințelor senatului, preș. G. Gr. Cantacuzino în discursul său s'a ocupat și cu politica externă a României. D-sa mulțumește Senatorilor pentru onoarea ce i-a făcut. Spune că-și dă seama bine, de importanta sarcină ce i s'a încredințat mai ales în împrejurările actuale. În aceste momente, trebuie să ne ocupăm, de frații noștri, Românii Macedoneni, ca să poată obține dreptul de a se servi în limba românească în școli și în biserici și de a avea dreptul de a-și alege singuri capul bisericii. (Aplauze.) Realizarea acestor cerințe legitime, vor găsi de sigur apărători hotărâți între noi. (Aplauze.) Senatul fără îndoială se va găsi în comunitate de simțiri, în ceea ce privește cestiunile naționale. Putem aștepta viitorul cu

încredere și cu sânge rece și singurul gând ce ne va veni la toți va fi apărarea onoarei și demnității Patriei. (Aplauze.) Ședința se ridică la orele 3 și 15 minute, anunțându-se cea viitoare pentru mâine la orele obicinuite.

Belgia renunță la neutralitate.

Colonia. — Telegramme din Bruxelles anunță că Belgia urmărește ca, după înfăptuirea reformei militare, să renunțe la neutralitatea ei. Totodată Belgia va face totul ca plănuita alianță cu Olanda să se înfăptuiască cât mai curând.

Anglia și mesajul regelui Carol.

Colonia. — Știri venite din Londra, anunță că în cercurile conducătoare engleze atitudinea neclară a României provoacă mare neliniște și temeri serioase. Aceasta mai cu deosebire după ce s'a aflat conținutul mesajului regelui Carol. Cercurile politice de aici spun că mesajul regelui României n'a clarificat de loc situația și atitudinea țării românești față de evenimentele dela ordinea zilei. În cercurile engleze nu se crede în realizarea păcii.

Țarul Ferdinand și luarea Plevnei.

București. — Din Sofia se anunță că cu ocazia aniversării luării Plevnei, regele Carol a primit dela regele Ferdinand al Bulgariei o foarte bine simțită telegramă de felicitare. În această telegramă, pe care regele Ferdinand a trimis-o din Stara Zagora, el face cele mai calde urări regelui Carol și bravei sale armate, care la 1877 a ajutat și la întemeierea statului bulgar.

Pregătirile Rusiei.

Petersburg. — Consiliul de miniștri a aprobat proiectul ministrului de finanțe relativ la întinderea operațiunilor băncii imperiale în Finlanda. Consiliul de miniștri l-a imputernicit pe ministrul de marină să cumpere în străinătate 23 de tone de cărbuni pentru portul de război Sebastopol. Ziarul „Vossische Zeitung” anunță că în sud vestul Rusiei și în Petersburg s'au luat întinse măsuri de mobilizare.

România la conferința din Londra.

Viena. — Ziarele din Viena aduc știrea că guvernul român dorește să iee parte la desbaterea reuniunii ambasadorilor la Londra. Austro-Ungaria și Germania vor sprijini această pretenție justă, cu atât mai mult că Rusia va da României tot sprijinul ei. Din partea României vor lua parte probabil dl Mișu, ambasador român la Constantinopol, și ambasadorul român din Londra, cari au și plecat spre București spre a lua instrucții dela guvernul din București.

INFORMAȚIUNI

Arad, 14 Decembrie 1912.

O RUGARE ȘI UN AVIZ.

Indolența inexplicabilă a abonaților acestui ziar periclitează deja chiar existența organelor de publicitate ale partidului național. Toate rugările noastre adresate abonaților pentru de a-și achita restanțele de abonament, au rămas zadarnice. Suntem prin urmare în primejdia, ca peste 2—3 săptămâni să sistăm apariția foilor „Românul” și „Poporul Român”. Spre a încerca evitarea acestui scandal rugăm acum pentru ultima dată pe toți abonații

noștri, ca până în 15 Decembrie st. v. să-și achite nesmintit restanțele de abonament. În 16 Decembrie st. v. toate restanțele vor fi date la avocat pentru încasare pe calea procesului.

Totodată avizăm onoratul public cetitor, că întrucât „Românul” va mai putea să existe și în anul viitor, acest ziar cu începere dela 1 Ianuarie st. v. 1913 se va expedia numai acelor, cari până la acel termen vor fi plătit înainte abonamentul cel puțin pe 1/4 de an.

Comemorarea lui Iacob Mureșianu. Ziarul „Gazeta Transilvaniei” împreună cu „Reuniunea femeilor române din Brașov” invită cu toată onoarea pe Românii din Brașov și Tara Bârsei la festivitățile comemorative ce le va aranja *Duminică 2/15 Decembrie a. c.* din prilejul împlinirii centenarului nașterii lui Iacob Mureșianu.

Program: Duminică la orele 9 și jum. liturgie în biserica Sf. Adormiri din Brașov-cetate, oficiată de protopopul Dr. V. Saftu asistat de părintele V. Meret. La orele 11 parastas. Cântările liturgice și de parastas vor fi executate de corul bisericii Sf. Nicolae sub conducerea maestrului Dima. După parastas pelerinaj la mormântul lui Iacob Mureșianu din cimiterul Capelei din Groaveri, cu care prilej „Gazeta Transilvaniei” și „Reuniunea femeilor române” vor depune cununii pe mormântul lui Iacob Mureșianu.

După amiazi la orele 6 serbare comemorativă în sala festivă a gimnaziului cu următorul program: 1. Cuvânt de deschidere ținut de d-na Maria B. Baiulescu, presidenta Reuniunii femeilor. 2. Declamațiune (o elevă a Internatului). 3. „Iacob Mureșianu”, conferință ținută de Dr. V. Nițescu. 4. Două coruri, executate de elevii internatului orfelinat. La intrarea în sală se primesc contribuții benevole pentru Fondul ziaristilor.

Concentrarea tinerimei române din orașele noastre. Cetim în „Drapelul”: Tinerimea română din Brașov a hotărât să convină în fiecare Sâmbătă, pentru a discuta diferitele chestii obștești dela ordinea zilei și a contribui prin împreună petrecerea la formarea unui spirit unitar, de care să fie cuprins mănunchiul de tineri câți se află acolo. Iată un exemplu, care merită să fie imitat și de alte centre bunăoară și în Lugoj, unde avem un număr frumos de tineri candidați de avocați, medici, funcționari de bancă etc. Cum este firesc acești tineri au și acum oare de întâlnire dar în grupuri reslete. Am dori să-i vedem odată pe săptămână la un loc, eventual aranjând cină comună, la care cu foarte mare plăcere ar lua parte și familiile românești din loc. Deci concentrare tineri de mare speranță!

Alegere de protopop. Ieri a avut loc alegerea de protopop pentru cercul ecleziastic al Buteștilor (com. Aradului), fiind doi candidați în persoanele dlor Virgil Mihulin preot în Comlăuș și Florian Roxin preot în Lipova. Părintele Mihulin a înrunit 31, iar părintele Roxin 28 de voturi.

Alegere de preot. Aflăm că prietenul nostru, colaborator intern al ziarului „Românul”, dl Petru Fleșer, a fost ales preot în fruntea comună românească Sânmiclăușul mare. Felicitările noastre.

BENE și WEIN

ingineri mecanici diplomați. Birou tehnic BUDAPESTA, IV, Harisbazar 2. sz. Plănuiesc și execută totfelul de instalări pentru transmiterea de putere. (E 363—26)

Max Schorch et Co

fabrică de electromotoare și mașini dinamice RHEYDT.

Execută: electromotoare speciale pentru țesut și împletit și pentru industria ferului, metalului și lemnului, mașini dinamice, transformatoare, instalațiuni pentru putere mare electrică etc. Reprezentanți pentru Ungaria:

Cine va fi prințul Albaniei? Se propun tot felul de candidați la tronul Albaniei, în vederea eventualei autonomii a acestui principat. În „Le Temps” citim:

„Se face mențiune și despre drepturile eventuale ale familiei Ghica. „Pretențiile la tronul Albaniei ale prințului român Albert Ghica ar fi justificate prin descendența Ghiculeștilor mare familie românească originară din Köprülü, în Macedonia, emigrată în veacul al 17-lea: Ghiculeștii au dat numeroși membri din familie administrației și diplomației românești. Prin alianță, ei sunt rude cu regina Natalia a Serbiei, a cărei soră, Ielena Keško, s'a căsătorit cu un Ghica (prințul Albert sau un prinț George?)”

„Prințul Albert Ghica a trecut prin Viena săptămâna trecută: A plecat la Fiume, pe vaporul „Gaedello” al societății ungaro-croate, spre Cattaro, împreună cu dl Dimitru Ilija, redactorul unui ziar de propagandă albanez, care apare la București, și cu dl Petre Godjamasi, secretarul comitetului albanez din București. La Viena, ca și la Fiume, prințul Ghica a avut întrevederi cu numeroși albanezi. Dela Cattaro angajat în mod special, trebuie să transporte pe precedent și pe partizanii săi la Vallona”.

Amintim că prințul Albert Ghica a protestat contra intenției ce i-se atribue de a fi pretendent la tronul Albaniei și că a desmintit categoric prin publicitate toate versiunile cari sunt în legătură cu această chestiune.

Unul scuipea un glonț după 26 ani. Un fapt rar s'a întâmplat în împrejurimile lui Pontivy (Franța), Un locuitor a scuipea un glonț pe care-l avea în cap de 26 ani! Pe când făcea arma în 1886, fiind pus să supravegheze tirul pompierilor, s'a pomenit cu un glonț ricoșând, aruncându-i chipiul și pătrunzându-i sub tâmpla stângă. Toate eforturile chirurgilor au rămas zadarnice. Proiectilul n'a putut fi extras. El fu scos la pensie. D'atunci el s'a ocupat cu altele, dar adesea avea violente dureri de cap. Care însă nu-i fu mirarea când, plimbându-se zilele trecute, simți ceva greu pe limbă și imediat scuipea un glonț... Medicii caută să stabilizească cum a ajuns din cap în gură.

Poporațiunea comitatului Brașov, după statistica oficială, este următoarea:

În Apața 354 români, 1561 maghiari, 11 nemți și 4 de alte naționalități; Sâmpietru: 947 români; 40 maghiari, 1241 nemți; Bod: 878 români, 85 maghiari, 1416 nemți, 16 de altă naționalitate; Feldioara: 1182 rom., 247 maghiari, 997 nemți și 59 de altă naționalitate; Crizbav: 680 români, 1211 maghiari, 6 nemți; Preșmer: 1528 români, 203 maghiari, 2032 nemți și 60 de alte naț.; Herman: 1058 rom. 54 mag. 1225 nemți și 2 de alte naț. Măeruş 584 rom. 59 mag. 955 nemți și 57 de alte naț.; Rotbav: 543 români, 21 maghiari, 428 nemți; Râșnov: 2757 români, 246 maghiari, 1806 nemți și 78 de alte naț.; Nou: 220 români, 331 maghiari, și 13 nemți; Coldea: 1570 români, 217 maghiari, 2742 nemți, și 13 de alte naț.; Hălchiu: 518 români, 220 maghiari 2068 nemți și 11 de alte naț. Cristian: 1125 români, 228 maghiari, 1627 nemți și 14 de alte naț.; Vulcan: 723 români, 21 maghiari, 1034 nemți, și 1 de alte naț.; Ghimbav: 542 români, 142 maghiari, 944 nemți și 1 de alte naț.; Bacifalu: 684 români, 1223 maghiari, 20 nemți și 90 de alte naț.; Cernatu: 545 români, 1981 maghiari, 28 nemți, și 7 de alte naț.; Sătulung: 3080 naț.; Purcăreni: 1016 români, 1072 maghiari 16 nemți și 140 de alte naț.; Turcheș: 1338 români, 1880 maghiari, 21 nemți, și 1 de alte naț.; Zizin: 231 români, 988 maghiari, 4 nemți și 3 de alte naț.

Numărul locuitorilor în întreg comitatul a fost așadar, în anul 1910, de 101.199, cari împărțiți după limba maternă sunt: 35.091 români, 35.372 maghiari, 29.542 nemți, 18 ruțeni, 19 croați, 22 sârbi și 951 de alte naționalități.

Jertfele războiului. Corespondentul unui ziar bucureștean scrie ziarului său următoarele din Salonic:

Vlaho-Clisura, orașel locuit numai de români, a fost aproape ars și prădat de armata turcă în următoarele împrejurări:

În ziua de 18 a lunii Octombrie a intrat în Vlaho-Clisura o ceată de antați, sub conducerea lui Andres Panaiotopoulos, care a arborat drapelul grecesc pe biserica Sf. Nicolae anunțând, că Vlaho-Clisura de acum înainte este liberă și face parte din regatul grecesc. Mudiurul turc și câțiva jandarmi au fost omorâți și s'a numit un subprefect din localitate. În aceeași zi antații au omorât pe institutorul român și doi dintre eforii români. Școala română a fost închisă (ca pretutindeni unde grecii au intrat) și cărțile arse. După trei zile, pe când clisurenii în tovarășia antaților petreceau sărbătorind libertatea, s'a zvonit, că Ali, căpitan din Caragana cu 500 turci se apropie de Clisura. Antații cum auziră de apropierea turcilor, în loc să stea să apere orașul au plecat, spunând clisurenilor că vor anunța armata greacă din Bogatico, ca să le vină în ajutor. Sărmanii de clisurenii văzând, că sunt în pericol vre-o 100 de tineri s'au înarmat cum au putut și au eșit într-o întâmplare a turcilor.

Era Joi, 1 Noembrie, zi de târg, când turcii se apropiară de Clisura. Tinerii clisurenii s'au luptat vitejește timp de 7 ore și au respins pe turci la toate punctele pe unde voiau să intre: Profetul Ilie, Daul Derven și mănăstirea. La această luptă a căzut clisureanul Mihail Caracuta Sărmanii de clisurenii, așteptau ajutor dela armata greacă din Bogatico și mai ales munițiuni, dar comandantul Catihachis le-a răspuns, că are ordin să se retragă din părțile acelea. Clisurenii văzând, că nu vor putea să reziste, mai ales aflând, că a doua zi era să sosească și altă armată turcească cu tunuri, au hotărât în aceeași noapte să plece toți spre Blața. Nu se poate descrie panica ce cuprinsese întreaga populație. În mijlocul nopții, iarna, bărbați, femei, copii goi părăsindu-și casele cu tot avuțul, plecau pe jos, ca să-și scape viața. Până dimineața în Clisura nu rămăsese decât câțiva bătrâni și bolnavi, cari nu puteau să umble.

A doua zi, Vineri, au sosit 2000 soldați turci cu 4 tunuri, cari intrară în oraș negăsind nici o rezistență și începură să-l prădeze. După ce au luat tot ce au găsit prin case și prăvălii, au tras cu tunurile și au ars peste 600 de case din 800, câte avea Clisura. Așa, că frumoasa Clisura de altădată a fost transformată în praf și cenușe. Dintre cei rămași în oraș au fost omorâți Gheronico, N. Mangaros, Cicio Zota, Ghiulea Dola și alții.

Duminecă, armata turcească după ce a distrus totul, a plecat spre Castoria. După plecarea turcilor ceea ce a scăpat din mâinile lor, a fost prădat de greco-albanezii lehovîți din Lehove, cari intrând în Clisura au ridicat totul și n'au lăsat nimic.

Sărmanii de clisurenii, când s'au întors Mercuri, în 7 l. c. din Blața la vetrele lor, n'au găsit nimic. Falnicele lor case, erau prefăcute în ruină, vaetele și plânsetele lor se auziau până la cer. Stau sub cerul liber, flămânzi și înghețând de frig. A sosit aci o comisiune compusă din d-nii: G. Liani, G. Copelo și G. Pata, care s'a prezentat reprezentantului guvernului grecesc, dl Ractivan, căruia i-au explicat nenorocirea lor și au cerut ajutoare grabnice. Dl Ractivan, i-a consolat și le-a spus, să se adreseze prefectului grec din Florina, căci Clisura depinde de ea. Vai de acela, care cere pomana!

Armata turcească, plecând din Clisura spre Castoria, s'a abătut la cătutul bulgăresc Mavrovo. Acolo pe toți Creștini, peste 200 de bărbați, i-au strâns în biserică și i-au măcelărit până la unul, chinându-i oribil. După ce au fost măcelăriți bărbații, apoi au fost strânse la un loc toate femeile și fetele, cari au fost de asemenea omorâte tăindu-li-se pepturile.

Persecuțiile contra românilor continuă. Din Doliani au fost închiși alți 15 români. La Grebena, Abdela, Turia și Perivoli, au fost omorâți de antați peste 15 români.

x Cafea prăjită, tea, rom. să cumpărați numai dela Preszter, Budapesta, str. Kecskeméti, Nr. 8.

x Cuptoarele „Cora” reclamă puțin material de încălzit. Cuptoarele acestea precum și alte cuptoare bune și vetre de fier se vând cu prețuri ieftene la ferăria Pöhm János, Arad, piața Libertății (Szabadságtér). (P. 427—20).

PAGINI RASLEȚE.

Strindberg.

Un foi de hârtie.

S'a depărtat și cel din urmă car încărcat și chiriașul, un bărbat tânăr, cu semn de jale la pălărie s'a mai rotit odată prin locuință, să vadă dacă n'a uitat ceva într'ansa.

Însă n'a uitat nimic, într'adevăr nimic; a trecut deci în anticameră, cu hotărârea fermă, să nu se mai gândească nici când la zilele trăite în această locuință. Dar în anticameră, alături de telefon, a văzut un foi de hârtie prins de părete; era plin cu tot felul de scrisori, ici cu cerneală, colo câteva slove aruncate în grabă cu creion negru sau roșu. Era însemnată pe dânsul toată povestea acea frumoasă, care se dăpănase aici în vremea scurtă de doi ani; era acolo tot ceea ce voia să uite; o parte din viața unui om pe-o față de hârtie.

A rupt foitul de pe părete; o jumătate de coală gălbinie, de concept. L'a pus pe marginea sobei și, aplecat spre dânsul, a început să citească. De-asupra de tot era un nume: Alice, cel mai frumos nume pe care-l cunoscuse, al miresei sale. Apoi un număr — 15,12. Era ca numărul psalmilor în biserică. Alături un cuvânt: banca. Asta era ocupația lui, ocupația lui sfântă care îi dase pâinea, vatra, soția, așadar tot temeiul vieții. Dar peste acest șir era trasă o dungă! Banca se ruinase, iar dânsul trecuse la altă bancă, însă o vreme a trăit în mare neliniște.

Apoi urma florăria, birjarul. Era logodna lui, portmoneul plin de bani.

Pe rând: negustorul de mobile, tapetierul; atunci aranjase locuința. Agenția de transport; se mutară în cuibul lor.

Biroul pentru bilete al operei: 50—50. Insurăteii tineri și Dumineca mergeau la operă. Acestea le erau cele mai frumoase clipe, când șezând liniștiți în scaune, trăiau în frumusețea lumii de basme de după cortină.

Apoi un nume de bărbat, șters și acesta. Era un prieten al lui, care se ridicase sus, dar nu și-a cinstit norocul, ci a căzut și a fost silit să plece în lume. Atât e de fragilă viața!

Iată vine ceva nou; intră o noutate în viața lui familiară. Era scris de o mână de femeie cu creionul: „Madama”. Ce fel de „madama”? Ei, cucoana aceea cu haina lungă și cu fața totdeauna prietenoasă, care sosește fără șgomot, și nicicând nu trece prin odăile de zi, ci, din tășambă, trece de-adreptul în dormitor.

Sub numele ei era scris: Doctorul L.

Și acum se ivește și numele unui alt membru al familiei: „Mama”. Era o soacră, care până acum se ținuse departe de noii insurăteii, dar, când, în ciasul de trebuință, au chemat-o s'a înfățișat, cu dragă inimă, să le fie de ajutor.

Ceace urmează acum, era subtras cu creion roșu și albastru. Biroul de mijlocire; fata din casă plecase, trebuia alta. Farmacie. Hm! Asta-i trist. Lăptăria. Aici căutară lapte curat.

Băcanul, măcelarul, ș. a. Se vede, că toată căsnicia încep să o aranjeze prin telefon, stăpâna casei nu-i la locul său. Da, nu-i, căci zace.

Ce mai vine, nu mai poate ceti, fiindcă amândoi ochii i-se turbură și se simțea ca cel căzut în mare, când zărește prin valurile sărate. Era scris: Pompa funebră. Spune destul.

— „Unul mare și altul mic,” se înțelege coșciuge. Alături între semnele citării: „Suntem din țărână!”

Apoi nu mai era scris nimic! „Suntem din țărână,” încheia totul; și așa este.

A luat foitul îngălbenit, l-a apropiat de buze și l-a pus în buzunarul dinlăuntru.

În două clipe a retrăit doi ani din viața sa. Și totuși nu era frânt când a eșit; din potrivă își ținea capul ridicat, ca un om fericit și mândru, fiindcă simțea, că totuși dânsul a avut parte de cea mai mare frumusețe din viață. Câți oameni sunt, săracii, cari nu au parte de dânsa! A. L.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Losuri parfumate.

On. dame arădane de bună seamă vor lua cu mult interes cunoștință despre întreprinderea isteată, cu care una din cele mai mari fabrici de parfumerii din Franța, surprinde pe damele iubitoare de parfumuri de toaletă. Ideia e atât de nouă și rară, încât merită să fie remarcată.

Chimicii renumitei fabrici de parfumerii D'Orsay din Paris au inventat un nou și dulce — îmbătător parfum. Acest parfum fin și farmecător de trandafir pleacă în drumul seuceritor prin lume în mici plicuri parfumate: între foițele unui sachet care se poate purta în buzunar sau riticul. Dar afară de aceste mici sachete parfumate, cari vor să câștige popularitatea parfumului „D'Orsay surfine rose parfume”, s'au lansat în public și *losuri*, cari ofer prilej pentru câștigarea unor artiile de toaletă de reală valoare.

De o lună de zile firma D'Orsay a lansat printre damele dintre cele mai mari orașe ale Europei aceste losuri parfumate, de culoare lila, apoi în fiecare oraș dă prilej pentru un câștig de aceste sachete posesorilor unor astfel de losuri.

În Arad fabrica pariziană a încredințat drogeria d-lui *Nestor Hanzu*, cu răspândirea acestor losuri parfumate. Numita firmă a și trimis d-lui Hanzu un întreg serviciu elegant pentru marele câștig, pentru sortarea care se va ține în Arad. Cătră acest câștig principal firma din Arad a mai adăugat încă cinci câștiguri interesante așa, că damele arădane vor putea să obțină șase elegante câștiguri de valoare în schimbul losurilor parfumate, pe cari damele le-au primit gratis, tocmai în urma ideii minunate a fabricii D'Orsay.

Conform înțelegerii făcute cu fabrica, începând dela 9 Decembrie n. până la 15 Ian., oricare damă va cumpăra un cât de neînsemnat obiect dela d. Nestor Hanzu, va primi și un sachet cu los, care singur are valoare, deoarece parfumerii mărunțele, se știe, nu se obicinuesc a se împărți pe gratis. Dar ceace ureă valoarea reală a micului plic parfumat este speranța, că:

— Dacă tocmai acesta îmi aduce câștigul!

În 15 Ianuarie, ziua tragerii losurilor, se vor sorta în Arad următoarele obiecte de atracție:

Primul câștig: O casetă artistică, din lemn veritabil de Iaponia, cu un complect aranjament de toaletă, și anume: 2 sticle parfum de rose D'Orsay, 1 sticlă apă de toaletă D'Orsay, 1 sticlă spirt fin pentru păr, 2 buc. săpun foarte fin de rose D'Orsay, 2 tegle cremă de față D'Orsay și o cutie pudră.

2. câștig: Un complect necesare elegant pentru călătorie, cu artiile de toaletă.

3. câștig: Un complect și elegant serviciu — manikiir.

4. câștig: Un aparat fotografie practic, cu scară.

5. câștig: Un serviciu elegant, și fin de pieptene.

6. câștig: Un aranjament complect de toaletă din artiile proprii (apă de Colonia, cremă p. înfrumșetarea mânilor).

Obiectele acestea începând de mâine sunt expuse în vitrina firmei spre vedere publică, în spre deplin convingere a on. dame anunț că sortarea dela 15 Ianuarie se va face în prezența notarului public. Iar până la termenul sortării, oricare damă va cumpăra la d. Nestor Hanzu se poate aștepta la două surprize; afară de artiile ce va cumpăra se câștigă un bine mirositor și durabil sachet și deodată cu acesta nădejde și posibilitatea pentru obținerea unui menționat câștig de valoare.

Ba 116 — 280)

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru“.

Noutăți literare.

— Editura „Librăriei Naționale S. Bornemisa. —

„Librăria Națională” S. Bornemisa a început, pe lângă mari jertfe materiale, să publice o serie de scrieri alese, menite a pătrunde în casele românești ca aveca cărți sănătoase și de-o incontestabilă valoare literară. Din aceste scrieri, pe cari le recomandăm cu toată dragostea publicului românesc, până acum au apărut următoarele:

1. Ioan Agărbiceanu: Schițe și povestiri. Prețul cor. 2.— Acesta e cel mai nou și cel mai ales volum al puternicului prezator ardelean, care a impodobit până acum cu atâtea volume de valoare literatură noastră. Domnul Ion Agărbiceanu e de altcum în destul de cunoscut publicului nostru, ca să mai fie nevoie să atragem deosebit luarea aminte a publicului asupra oricărei cărți a sa. E azi cel mai cotit scriitor ardelean atât în România cât și în Ardeal, căruia i-a succes în urma marelui său talent să fie pretutindeni recunoscut și apreciat. Volumul „Schițe și povestiri”, care are peste 300 de pagini, mai are însă o mare calitate: e cel dintâiu volum al autorului, în care s'a publicat cele mai succese piese literare, alese de însuși autorul. O parte din bucățile din volum sunt aproape absolut necunoscute publicului nostru, fiind ele publicate pentru prima oară în „Viața Românească”, care e oprită a trece granița țării noastre.

2. Liviu Rebreanu: Frământări. Prețul cor. 1.50. Autorul acestui volum e un talentat scriitor din generația mai nouă, de origine din Ardeal, care a trecut în România, publicând scrierile sale mai ales în „Viața Românească” și în alte reviste de seamă de dincolo. E mult apreciat mai ales în urma talentului său, care-l ajută să aștearnă pe hârtie stări sufletști grele și să dea personajelor întotdeauna o culoare bogată și nimerită. Subiectele și le alege mai ales din stratul de jos al societății și aduce înaintea noastră tipuri dela țară, figuri mărunte din viața orașelor: pe „golani”, în cari condeul lui subtil află întotdeauna ceva de poetizat și de zugrăvit. Volumul „Frământări”, e cel dintâi volum al autorului, pe care „Librăria Națională” S. Bornemisa l-a edat cu toată nădejdea, că publicul nostru va și să aprecieze și să încurajeze pe un talentat scriitor tânăr, așa după cum o fac aceasta și alte popoare culte din Apus.

3. Victor Eftimiu: Poemele Singurătății. Prețul 2 cor. 2. Autorul neîntrecutei piese „Înșiră-te mărgărite” ne dă sub titlul aceasta un elegant volum de poezii, scrise într-o formă din cele mai succese și într-o limbă ușoară, cum dela Vasile Alexandri încoace nu s'a prea scris. În lirismul dulce alui Victor Eftimiu se îmbracă într-o aleasă haină literară cele mai subtile sentimente, cari au o notă proprie: duioșia subtilă și o formă poetică din cele mai sonore. Astăzi Victor Eftimiu e unul dintre puținii scriitori fericiți, ale căruia scrieri sunt, mai ales în România, cele mai gustate și mai cu drag cetite. Pentru noi e o mândrie, că autorul activitatea literară și-a început-o la noi în Ardeal, sub mâna conducătoare a lui Octavian Goga, în „Tara Noastră”.

4. Alexandru Ciura: Amintiri. Prețul cor. 1.60. Cel mai gingaș prozator al nostru din Ardeal, ne dă în volumul acesta un șir întreg din dulcele și duioșele sale amintiri din copilărie, despre oameni și locuri din țara moților. Scrise într-o limbă aleasă și plină de poezie, ele proeură în clipe de repaos cele mai plăcute momente sufletului, care caută într'adevăr plăcere și distracție în cărți. Volumul dlui Alexandru Ciura la apariție a fost salutat de „Viața Românească”, și de toate revistele, cari s'au ocupat de el, cu cele mai călduroase vorbe, ca cea mai de seamă noutate literară.

5. „Almanahul scriitorilor dela noi”. Prețul cor. 1.60. Această carte în felul ei e o mică istorie literară a tuturor scriitorilor ardeleni azi în viață. Cuprinde fotografia, biografia și datele bibliografice alor 46 de scriitori născuți în Ardeal și o bucată literară inedită de-a fiecareia din acești scriitori. Ca o ilustrare a întregii noastre vieți literare, la urmă dă în faximil capul tuturor ziarelor și revistelor românești dela noi, și pe scurt istoricul acestora dela înființare, relevând la foile politice și pedepsele ce-au avut să le îndure acestea pentru lupta lor pe terenul politicii naționale.

6. Ermil Borcea: Versuri flusturate. Prețul 60 bani. Domnul Ermil Borcea e azi singurul nostru umorist de seamă care ca redactor al revistei umoristice „Bobărnacii”, dă dovezi de un talent umoristic plin de vervă. Volumul „Versuri flusturate” are pagini umoristice pline de spirit, cari își proeură adevărată plăcere citindu-le.

7. „Cele mai frumoase”. Prețul 60 bani. E un dragă volum de poezii populare aranjat cu multă îngrijire, care merită să stea pe masa oricărui inteligent, care află farmec în versurile dulci și farmecătoare ale poporului nostru. Poeziile sunt împărțite după felul lor de-a fi: de dor, de dragoste, de jale, de bătaie de joc, cătănești, blăstămuri etc.

— Tot în editura „Librăriei Naționale” S. Bornemisa au mai apărut două tablouri naționale în colorii, cari reprezintă scene din istoria neamului nostru. Acestea sunt:

1. „Intrarea lui Mihai Viteazu în Alba-Iulia în 1899”, în mărime de 47x59 cm., reproducere după tabloul original care fusese pe vremuri în posesiunea unui episcop gr. cat. Tabloul reprezintă scena, când marele voevod Mihai Viteazu însoțit de generali și de ostași, intră pe poarta din dos a cetății Bălgradului. În poartă îl așteaptă episcopul romano-catolic, în odăjdii de sărbătoare, salutându-l ca pe noul stăpân al Ardealului. Prețul franco recomandat e cor. 2.75.

2. „Capii revoluției țărănești din 1784”: Heria, Cloșca, Crișan. Tabloul dă fotografiile în colorii ale erelor noștri din această revoluție, reproducuse după fotografia picturilor din muzeul Bruckenthal. Mărimea tabloului e 45x65 cm. Prețul franco recomandat e cor. 2.75.

— „Librăria Națională” S. Bornemisa roagă pe onoratul public românesc să binevoiască a o sprijini în ținta ce-o urmărește, comandând aceste scrieri alese și tablouri naționale. Comandele să se adreseze la oricare librărie, ori direct la „Librăria Națională” S. Bornemisa, Orăștie—Szászváros.

— Pentru porto să se trimită 10—20 bani de-o carte.

(L. 562)

Câteva cuvinte asupra boalelor secrete!

E trist, — dar în realitate adevărat că în vremea azi e bătaoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și sucuri trupesti sunt atrofiate și cari urma ușurintei din tinerețe și prin deprinderi rele și-au sdruincinat sistemul nervos și puterea spirituală. E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie cineva care să dea tinerimei deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală — trebuie să fie cineva căruia oamenii să și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu încredere necazurile lor secrete. Dar nu e în dejuns încă a destăinui aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințos, care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci spol va înceta existența boalelor secrete.

De o chemare atât de măreață și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al Dr.-ului PALOCZ, medic de spital, specialist (Budapesta IV. Muzeum Körut 13. unde pe lângă discreția cea mai strictă, primește ori cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupesti ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-se eliberează de materiile de boală, chinurile sufletști i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. PALOCZ vindecă deja de ani de zile repede și radical cu metodu său propriu de vindecare, chiar și cazurile cele mai oeglese, ranele sifilice boalele de țevă, bășică, nervi și șira spinării, începuturile de confuzie a minții, urmările onaniei și ale sifilidului, erecțiunile de apaimă, slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămurile, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și șire separată. În ceace privește cura, depărtarea nu este piedică, căci dacă cineva, din orice cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înlătura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimite ficăruia. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. și până la 5 ore p. m. (Duminică până la 12 ore a. m. Tratatment și cu Ivar Ehrlich 606.

Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital, specialist în Budapesta, dela 1 Noemvre IV., Muzeum-körut 13.

DIAMANT FERENCZ

electrician, magazin de candelabre Arad, str. D.ák-Ferencz nr. 7. (Di 336—11).

Dénes și Goldmann

prăvălie de modă pentru bărbați
Timișoara—Cetate (Temesvár—Belváros) strada Hunyadi.

Oferă excelentele și elegantele sale mărfuri de modă pentru bărbați. Albituri după măsură.
Prețuri fixe. D. 357 15 Telefon: 13—40

Mierzsinsky Ferencz.

atelier fotografic

TIMIȘOARA-FABRICĂ, bulev. Andrássy nr. 12.

Lucrări fotografice executate, înmăririi în avarul platină, oleu și argint bronz după oricare tablou. Specialități, fotografii de copii și grupuri, precum și totfelul de lucrări în această branșă, cu prețuri foarte moderate, execuție elegantă. Ieau fotografierei la lumină electrică.
Telefon 13—41.
(Mi 649—)

La NAGYENYED Com. Alsófehér
să se adreseze,
cine dorește a-și procura varietăți autentice de
POMI RODITORI
arbori pentru alee, plante de ornament conifere, plante de împrejmuire, fructe cu boabe, puieți, etc
VIȚE ALTOITE
(calitate superioară)
vîță europeană și americană cu și fără rădăcini
(Catalog instructiv la cerere grantit).
FISCHER u. Comp
Pomi Viticultură (B-419)

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Vo 347—186 magazin de ghete

ARAD

TIMIȘOARA

bulev. Andrássy nr. 20

(Temesvár) Cetate-Belváros, Hunyadi-u. nr. 10.

Librăria „TRIBUNA”

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 20.

Al. Sadoveanu, Bordeenii și alte povestiri (1912)	2—
I. Pillat, Visări păgâne (Cărțile albe)	1-75
Ion Agârbiceanu, Schițe și povestiri	2—
L. Rebreanu, Frământări	1-50
Vasile Goldiș, A nemzetiségi kérdésről	1—
Rubin Patitia, Munții noștri, Țara Țopilor, Despre trecutul Munților Apuseni ai Transilvaniei	2—
Gheorghe Barițiu, Studii și articole, cu o prefață de Dr. I. Lupas	1-50
N. Iorga, Generalități cu privire la studiile istorice	1-50
N. Iorga, Cugetări	2-50
S. Mehedintzi, Cătră noua generație	1-50
Iules Payot, Educația Voinței	2—
Alexandru Ciura, Foiletoane	1-60
P. Dulfu, I-prăvile lui Păcală. Carte premiată de Acad. Rom. Ed. III.	1—
Dr. V. Bianu, medic, Doctorul de casă sau dicționarul sănătății 800 p.	14—
Caragiale, Schițe nouă	1-25
Delavrancea, Irinel Comedie în 3 acte	2-50
Victor Eftimiu, Poemele singurătății	2—
N. Bălcescu, Istoria Rom. sub Mihai Vodă Viteazul, 3 vol. leg.	2-80
Teodor Crivetz, Bătălia dela Racova din Ianuarie 1475. (Cu o hartă anexă)	2-50
D. C. Moruzi, Instrăinații. Roman	2—
Radu Rosetti, Păcatele slugeriului	2—
A. Maior, Făt-Frumos, Poem dramatic în 4 acte	2—
M. Eminescu, Lumină de lună. Poezii	2—
Institutul pedagogic gr.-or. rom. din Arad	2—
N. Zaharia, Mihail Eminescu, Viața și opera sa ediție de lux	3—
Din scrierile și cuvântările lui Ion C. Brătianu 1821—1891. Partea I. 1848—1868	4—
Ion C. Brătianu, Discursuri, scrieri, acte și documeete, vol. II.	2—
Nicu Dracinschi, Poezii	2—
Memoriile d-nei Steinheil	—80
Napoleon în Rusia	—80
Virgil Onițiu, Din cele trecute vremi	2—
I. Novicow, Emanciparea femeii	2—
I. Corbu, Nouă teorie cosmogonică	1-40
Dr. Pompil Cioban, Creditul nostru. Studiu economic financiar	2—
Ecaterina Pitiș, Poezii	1-50
Spiridon Popescu, Contribuțiune la munca pentru ridicarea poporului. Lucrare premiată de „Academia Română”	2—
Vioara din Bihor, Schițe și nuvele	2—
Maupassant, Inima noastră, roman	2—
N. Iorga, Neamul Românesc în Basarabia	2-50
I. C. Apostol, Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română. După documente	—60
T. D. Speranță, Teatrul de familie	2—
Delavrancea, Luceafărul, dramă în 5 acte	2-50
Halima sau 1000 de nopți, 4 volume un volum	6—
D. Anghel, Fantome	1-60
I. Agârbiceanu, În întuneric, nuvele	2—
Em. Gârleanu, Cea d'întâi durere, nuvele și schițe	2-50
Sofia Nădejde, Patimi, roman din viața românească	2—
Constantin Negruzzi, Păcatele tineretelor	—95
Omer, Iliada, trad. de G. Murnu	3—
Ion Gorun, Robinson în țara românească	1—
Reproducere după tablourile lui Grigorescu, 20 de reproduceri admirabil reușite. Mărima 38x29 cm. Prețul unui tablou	2-50
Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia. Tabloul are mărima de 63x45 cm. Prețul	2-50
Marele album intitulat „Armata română”. Reproduceri după tablourile pictorului T. Ajdukiewicz, cu 27 tablouri în format 52x43	15—
Lazăr Săineanu, Dicționar universal al limbei române. Ed. II-a	8—
Dr. Dionisie Moldovan, Advocatul poporal broșat	2-50 fil., legat 3-50
A. Bena, Nu m'abandona. Pentru o voce și piano	— 1-30
Calendarul „Lumea Ilustrată” 1-50 fil., Calendarul „Partidului Național Român” din Ungaria și Transilvania 60 fil., „Amicul Poporului” 70 fil., „Calendarul Sătaanului” 30 fil., „Calendarul Național” 40 fil., „Păcălici”, Calendar glumeț 30 fil., Calendar diecezan cu șematism 50 fil. fără șematism 30 fil., Calendar de părete 20 fil.	
Album pentru ilustrate à 1.60, 2, 3, 4 și 5 cor.; Album pentru poezii dela 70 fil. în sus. — Ilustrate cu porturi naționale românești bucata 16 fil. Ilustrate cu familia regală din România bucata 20 fil. — Hartie de scris cutia dela 80 fil în sus.	
George Dima, Căntece și Balade pentru o voce și pian, cu text român și german: 1. Dorința, 1-80, 2. De ce nu'mi vii? 1-80, 3. Peste vărfuri 1—, 4. Și dacă ramuri bat în geam 1-30, 5. Somnoroase pășărele de vară 1—, 6. Știi tu mândro? 1—, 7. Căntecul păstorului 1-30, 8. Pe când scarele de vară 1—, 9. Biata inimă îngelată 1-30, 10. Groza, baladă 2-70, 11. Hotărîre 1—, 12. Noi trei 1—, 13. Ștefan Vodă și codrul, baladă 1-80, 14. Trădare 90 fil. 15. Curcile 1-30, 16. A venit un lup din crâng 1-75. — Căntece populare românești pentru o voce cu acompaniament de pian de G. Dima. — 1. Mândruță de demult 1—, 2. Jelui-m'aș și n'am cui 1-30, 3. Vai mândruță dragi ne-avem 1—, 4. Hei, vai, mă! 1-30, 5. De-ar fi trăznit Dumnezeu 1-80, 6. Sub fereastra mândrei mele 1-30, 7. O ce veste minunată 1—, 8. Doamne, Isuse Hristoase 1—, 9. Leagăn verde 1—, 10. O inimă tristată 90 fil., 11. Hop, țuca-furcă! 1—, 12. Ciobanul 1-30	
Biblioteca „Minervei”, „Socec”, „Bibl. pentru teți”, „Lumina”, „Lumea”, „Ecl. lumii” etc. în cataloage separate.	

Asortiment colosal

mașini de cusut,
fonograme, biciclete
și plăci pe lângă
— plățiri în rate favorabile! —

ATELIER DE REPARATURI!

KELEMEN SAMU
Seghedin (Szeged) str. Oroszlán.

Atelier special pentru repararea mașinilor
de scris.

Catalog de prețuri gratis și franco.
(Go 544—10)

Frideric Höning turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată
: pe motor de vapor :
Arad, str. Rákoczi nr. 11—28. (Ho 5—) Fondat la 1840.
∴ Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 procente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuițare clopotele se pot scuti de crepătură chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

Weidner Jakab

(W-482)

Lugoj, strada Széchenyi nr. 8.

Telefon 87.

Prăvălie de pielării și acvizite pentru pantofari. Părți superioare la ghetă. Atelierul acesta de reparare rapidă se execută ghetă pentru domni, — femei și — copii precum și cioboate pentru soldați, după regulile militare. Cea mai ieftină — sursă — de cumpărat pentru pantofari. Părți superioare de ghetă după măsură sau model. Expediare cu poșta cea mai apropiată. La comenzile din provincie e destul a se trimite 1 gheată uzată.

Inștiințare.

P. T.

Am onoare a aduce la cunoștință on public român din Arad și provincie, că am preluat cafeneaua,

„Polgári kávéház”

(str. Szt.-Pál nr. 13) și o conduc mai departe sub firma mea. Năzuința mea principală este, să satisfac deplin așteptările on. mei mușterii. Observ totodată că această cafenea este **singurii local românesc**, cu taraf special român.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public am rămas
cu distincă stimă

(Se 643—)

Sarfstein Benjamin

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu—Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

≡ Execută toffelul de icoane artistice. ≡

Plantinatipie, icoane simple, mici și până la mărime naturală. Picturi renumite în oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică.

Fotografierea, copiiiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe că atelierul acesta în privința mărimei este primul

Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate fotografia chiar și pe timp ploios. Li 72—60

Cu deslușiri servesc.

Apaducte

Încălzire centrală cu apă și aburi,
ventilatoare, aranjamente pentru
ferbătoare cu aburi și spălător cu
— aburi, pompe, closete —

Knuth Károly

Inginer și fabricant, liferantul de curte
al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. Josif

Budapest, VII. Garay-u. 6—10 sz.

(E 268—20)

Un milion altoi de viie

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Bobalna lângă Orăștie a cărui proprietar e Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și dezvoltăți la perfecție.

Pentru vița liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fiie care viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță trebuincioși la jos semnata administrație fiind asigurat că vor fi serviți conștiințios, solid și prompt.

La cerere se trimit gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna”

(A 539)

Bobalna (u p. Szászváros).

Bittenbinder József

sculptor și arhitect

Temesvár-Erzsébetváros Hatyu utca 61

(casa proprie)

Execută tot felul de mobilier de biserică, anume: Iconstase și altare, statui de piatră și lemn amvoane și scaune de spovedanie. Sierul Domnului, Sfta Maria de Lour, cristelnițe, icoane de stațiune, sculptură în relief sau pictură, străni, pictură de biserică și altare.

ripide dela 16 cor. în sus. în stil românesc. Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și marmorează.

Prețuri preliminare de spese și planuri gratis.

La dorință merg oriunde în provincie pe cheltuiala mea proprie.

(Bi 53—52)

P. T.

Am onoare a aduce la cunoștința On. public, că am deschis în Arad, str. Deak-Ferencz nr. 39, vis à vis de hotelul „Vadászkürt”

UN SALON MODERN DE FRIZERIE

corespunzător tuturor cerințelor moderne și igienice. Atrag binevoitoarea atențiune a On. public asupra faptului, că experiențele în această branșă mi le-am câștigat în orașele mari din străinătate și din patrie în baza cărora mi-am provăzut salonul cu cele mai bune mașini și aparate pentru spălatul părului, pentru uscatul părului și pentru masajul cu electricitate, apoi cu scaune americane.

Rugând binevoitorul sprijin al On. public, tot odată Vă aduc la cunoștință, că salonul meu este provăzut cu cel mai mare confort, iar prețurile sunt la fel cu al celorlalte saloane de primul rang din localitate.

Cerând binevoitorul sprijin On. public sunt

AUREL BODROGEAN,
barbier și frizer.

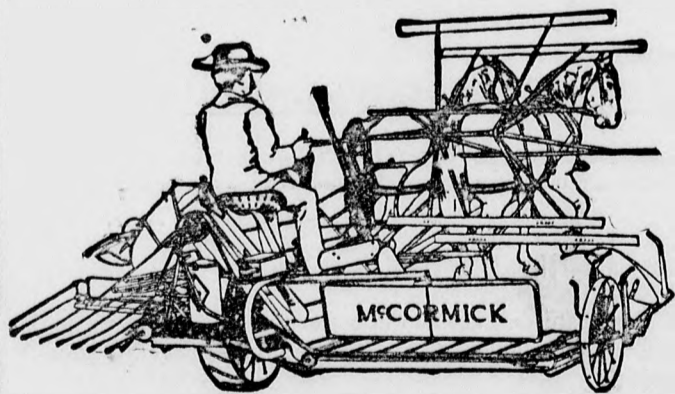
(No 618)

IOHANN KLEIN

BISERICA-ALBĂ str. Capoana nr. 10.

MĂESTRU LĂCĂTUȘ DE LUCRĂRI PENTRU ZIDIRI ȘI DE ARTA DEPOZIT DE MAȘINI AGRICOLE.

Primește ori-ce lucrare de lăcătușerie artistică și pentru zidiri, precum și lucrarea și repararea de mașini. Instalator de apaducte. Atelier pentru repararea pompelor, a mașinilor cu benzin, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole. Precum și repararea de decimale.

La acele mașini cari nu se pot executa în atelierul meu, am luat reprezentanța și depozitul, mai multor fabrici, despre a căror fabricați ni-am convins în decursul anilor, că sunt neexceptionabile. Rog să se adreseze la branșa aceasta, — la mine, servind oricui și cu lămuriri. Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță. Atelier special. Turnătorie de fier și oțel.
Ke 541-30

Fiți atenți la firmă!

Fiți atenți la firmă!

**In bazarul de concurență
(palatul teatrului) a lui**

REICH EL.

s'a început deja marile cumpărări de Crăciun

(Vis.à-vis de statuia libertății).

Localitate transformată radical, la jumătate etaj, de 50 m. lungime, foarte confortă. Asortiment foarte bogat de jucării pentru copii și obiecte :: moderne de lux, prețuri foarte moderate ::

**Despărțăminte de 10, 32,
:: 50, 90 și 180 fileri. ::**

Desp. de 50 fileri. Ceas cu mecanism, tren automobil, clown, omnibus, clown muzicant, fer de călcat (din nichel) pian cu 8 clape, carte cu ilustrații durabilă, cărți de povești: Robinson, Grün, Andersen, Lumea zinelor, jocuri sociale, pe 100 păpuși îmbrăcate, păpuși veritabile franceze de 22 cm., ceasuri de buzunar cu cheie, vetre de fert, serviciu pentru măturat, animale de tinichea, roată sunătoare, creion cu trei părți, în formă de cheie, cuțit, creion și peană, săbii, puști, chipiuri, violini, mobile de casă, rechizite de bucătărie, soldați de fier, păpuși durabile de celuloză, cutie fermecată cu figuri dănsătoare, etc.

Desp. de 90 fileri. Ceas cu cheie, tramvai electric cu conduct superior, automobil, vagoane colorate (de trenuri) „atlet, clown și totfelul de animale, omnibus cu motor, vapor, cutie sunătoare cu mecanism muzical, pușcă ideală pentru chilie cu tablă de țintă, trăsură cu vase, echipamente întregi militare, baionetă cu curea de lăc, vase de porțelan pentru 6 persoane, miel cu mecanism, 6 soldați durabili, cărți cu ilustrațiuni și povești, trăsură pentru păpușe, cu roți de gumă, vase de tinichea pentru bucătărie, odăie completă de scaldă, fer de călcat cu cărbuni, zdrobitoare, cutie pentru benzi, cu ceas și cu sonerie, domino de os, păpuși mari de gumă, epure cu mecanism, clowni cu mecanism, tipografii de mână, Latema magica, mașini cu aburi quadrate ilustrate, cu 12 quadrate, dulap pentru clădiri de piatră, mașini de compus, cutii cu mecanism, ect.

Desp. de 180 fileri. Animale cu mecanism, animale de casă obduse cu piele veritabilă, mei mari cu clopoțele, cavaleriști, durabili, animale, măști, vase complete, menajerii, căi ferate cu mecanism și totfelul de figuri și animale, mașini cu aburi, corăbii, dulapuri Richter din piatră, garnitori de fireze micute, figuri durabile pentru sach în cutie cu cheie, domino de os (cu 45 pietri) și nenumărate alte figuri.

Păpuși franceze, mobile și durabile.

Mărime în cm.:	26	28	30	32	34	36	38	42	46	50	54	58	64
prețuri:	35	40	45	50	60	80	90	110	145	160	180	210	250

apoi, mare asortiment de păpuși de piele, îmbrăcate și de celuloză. R parările păpușelor cumpărate dela mine le execut gratis: primesc spre executare totfelul de reparări.

Asortiment foarte bogate de decouri pentru Crăciun. Gramafoane mari, tonuri curate, dela 18 cor. în sus; asortiment foarte bogat de plăci dela 1 cor. 80 fil. în sus; Cai cu leagăn, în orice mărime dela 2 cor. în sus.

Obiecte de lux. Albumuri din plisă pentru cartoline ilustrate, 90 fileri; Albumuri din plisă 50 fil. casete pentru cusut, serviciu cu 6 farfurii 1 cor 80 fil. serviciu p. rachiu 90 fil. mare asortiment de servicii p. spălat, — măicare, — cafea, și — pentru ceai, apoi portofeluri de piele, vase pentru flori, ceasuri, colonne de marmoră, măsuțe de lux, servicii de bronz pentru fumut și nenumărate alte obiecte. O mare bucurie pentru copii estă faptul. că în clinica mea specială de păpușe se reparaază cu prețuri foarte moderate orice păpușe ruptă.

Cumpărare ocazională de scutitoare de guler dela 30 fil. în sus.

„ „ „ obiecte din argint de China.

Ploiere de mătase cu cadre otomane p. bărbați și femi 3 cor. 40 fileri, și nenumărate obiecte nementionate aci. Asortiment foarte bogat de trăsuri pentru copii dela 9 cor. în sus. (Re 623)

**Fiecare cumpărător primește
:: în dar o fotografie mărită ::**

Dacă comandați ceva
ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm
să vă referiți la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție, veți fi bine serviți, firmele respective având nevoie de recomandarea noastră. În caz, că am primi oarecare plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului
„ROMANUL”.

Nu e reclamă — ci realitate,

căci fiecare lucrează în interesul propriu, dacă orice trebuințe, și anume:

haine pentru femei, bărbați, băieți, fetițe, și pentru copii, talii, jupoane, halaturi și costume pentru dame le cumpără dela

Magazinul Grünberger

Asortiment și prețuri fără concurență!

Cel mai bogat magazin de mărfuri de lână.

SIBIU — NAGYSZEBEN strada Cisnădiei Palatul comandantului de corp.
Filială în TIMIȘOARA (Temesvár) str. Principală (Fő-utca) vis-à-vis de farmacia IAHNER.
Gu 389—20

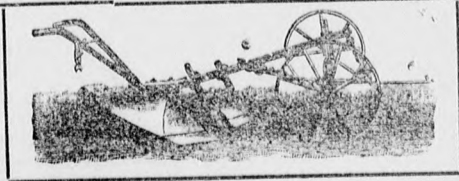
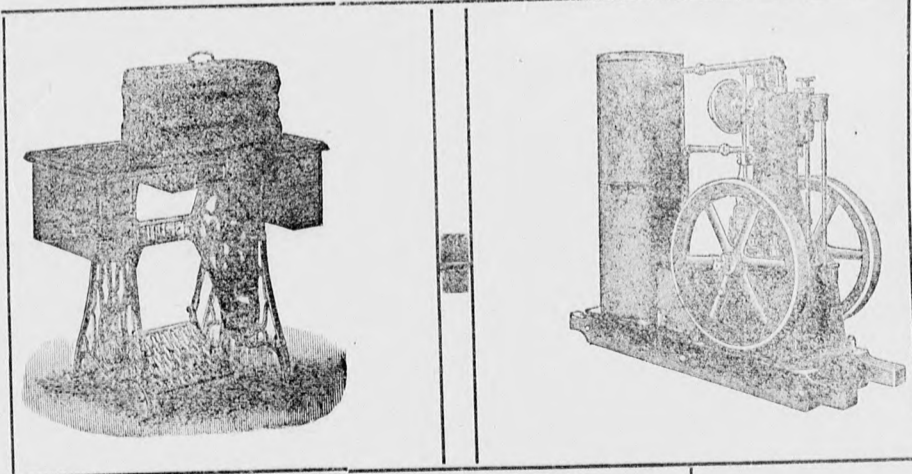
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Făbián László n-rul 5-6. Telefon nr. 603.

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, tree-rat, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

WOHANKA FELLE HONIGYÁRTMÁNY!

NYERSOLAJ MOTOROK
és LOKOMOBILOK
ÜZEMKÖLTSEGEK

NAGYSÁG SZERINT $1\frac{1}{2}$ 2 filler

BRANKENT. LOERONKENT. NINCÉS ROBBANÓ
TÜZ-VESELY. MINDEN PENZÜGYORI
ELLENŐRZÉS. ENGEDÉLY NÉLKÜL

WOHANKA TÁRSASÁG BUDAPEST
V. JACSEKORÓCZI 76

(E 595)

Vânzare de altoi de vițe și altoi de pomi.

Cine dorește să aibă vițe sănătoasă, ieftină și durabilă, precum și pomăriie onobilă și durabilă să se adreseze cu încredere lui

Vityé Miklós

cea mai bună și mai conștințioasă condusă pepieneră de vițe și de pomi din Ungaria, OSCSANÁD, comit. Torontal unde se vinde cantități mari de altoi cl. I. cu rădăcini, pomșori și altoi netezi pentru vinuri de deșert și pentru soiuri de deșert, vițe americane netede și cu rădăcini.

Soiuri special pentru filegori. Altoi excelenți și nobili de meri, peri, cireși, vișini, caisini, perșeci, pruni, ringuloți și nuci.

Mare asortiment de trandafiri nobili. Galițe de Orpington 3 milioane de bucăți. Se primesc anunțuri de comenzi pentru toamnă și primăvară.

Catalog ilustrat și de prețuri gratis și franco. He 532—18

1911.		1912.	
29 Noiembrie		17 Noiembrie	24 Noiembrie
ACTIV			
220 846 445	{ 158 888 445 Rezerva metalică aur 159 775 426 61 958 000 " trate aur 65 453 000 }	225 777 225	225 228 426
354 542	Argint și diverse monete	741 055	793 430
191 972 242	Portofoliu român și străin	178 110 064	180 425 495
14 451 070	{ *) Impr. pe ef. publice 14 202 300 " în cont curent 12 923 950 }	27 155 215	27 126 250
11 994 848	Efectele Capitalului social	11 995 354	11 995 354
17 696 577	Efectele fondului de rezervă	17 367 577	17 367 577
4 227 621	" fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim	4 157 321	4 157 321
6 073 878	Imobile	6 307 820	6 309 552
789 884	Mobilier și mașini de imprimerie	838 572	838 651
969 722	Cheltuieli de administrațiune	1 036 703	1 045 699
114 221 740	Depozite libere	108 973 097	109 920 247
25 628 604	Conturi de valori	32 225 006	32 839 482
45 231 770	Conturi curente	69 389 546	60 851 474
654 458 938		684 074 555	678 898 958
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
30 763 062	Fond de rezervă	32 778 965	32 778 965
4 614 728	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim.	4 917 876	4 917 876
455 315 870	Bilete de bancă în circulațiune	463 398 970	456 193 190
2 446 952	Profit și Pierdere	3 035 011	3 035 011
2 118 232	Dobânzi și beneficii diverse	3 333 253	3 541 806
114 221 740	Depozite de retras	108 973 097	109 920 247
32 908 354	Conturi diverse sold	55 637 383	56 511 863
654 458 938		684 074 555	678 898 958

Secontul 6%
*) Dobânda 6%

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Ta 289—62)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățatori și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plăți simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apeducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la fine anulului 1912.		K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate		"	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anulului 1910	(foc	"	119,830.992—
	(viață	"	11,020.266—
Fonduri de întemeiere și de rezervă		"	2,204.317—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad,

Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul Institutului cu condiții favorabile.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia“

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL“ și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN“

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
ți dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia“

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se computează cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia“

Roaga onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

(E 382-12)

SANATORUL JÁNOS

: obstetrică :
și gynecologie

o o o

Profesor: Dr. BÄCKER
JOZSEF. — Medic-șef:
Dr. TOTH GEDEON.

BUDAPEST, Városmajor-utca.

GHEORGHE SZÖCS

:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

BRAȘOV,

Strada Mihael
Weiss nr. 10.
[Casa proprie].

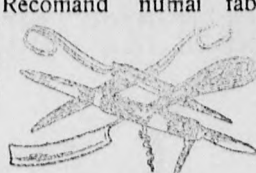
So 94-40

Depositor de cele
mai nouă stoffe
indigene și din
— străinătate —
— Serviciu prompt! —
— Prețuri solide!

JOAN TEJNOR

Timișoara-Fabric, Andrassy-u. 18.

Recomand numai fabricate de clasa
primă ca: **cu-
țite de bu-
zunar, bri-
ciuri de
ras, foar-
fecel de o-
țel, instru-
mente chirurgice, tacâmuri, unelte de gră-
dină, bantage; legături la curarea mor-
burilor se eleptuiește prin oameni experți**
*Ciorapi de gumi, specialist pentru mâni
artistice, picioare și alte aparate ortopedice,
preservetive, ascuțiri, reparaturi, nichelări*
se eleptuiesc garanție de oameni experți.

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN

ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare încunoștițez pe on. public, că
in bransa arhitectonică
execut tot felul de întreprinderi, transformări
de zidiri vechi, repararea de biserici române
și școli, precum și zidirea lor.
Cu planuri și bugete servesc cu prețuri
cât se poate de moderate. Comande primesc
atât în loc. cât și în provincie. Rugând spri-
rijul on. public român semnez

Cu stimă
Teodor Cioban.
(Co 105-50)

Premiat cu medalia cea mare la expoziția m. ienară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou
a clopotelor stricate, spre făcerea de clopote întregi, armonioase pe ga-
ranție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite
spre a le întoarce în ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt
bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu
deosebire **CLOPOTELE GĂURITE**, de dânsul inven-
tate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea su-
perioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv,
mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât
cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 327 kg. este egal
în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. —
Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare,
— spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și
spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garantare dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani.
Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J. Cluj — Kolozsvár, Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plățire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit pian: Schiedmayer, Bösendorfer Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössl.
Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferenței.
Efeptuiește reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acuratețe.

10 ani garanță
și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință
stau la dispoziția cumpă-
rătorilor. — Telefon 419.

Jertagrafia

cele mai noi și mai rezezi copii fotografice și în timpul cel mai scurt pe un fond curat,
pentru planuri de prezentat autorităților execută ca o specialitate deosebită fabrica de hârtii
artistice a lui

Fellner Leó, BUDAPEST, V. Váci út 4. Telefon 28-48. Adresa pentru telegrame: „Positiv”
Budapest. — Apartament special pentru comenzi din provincie.
(E 594-20)

NEUMANN M.

croitor pentru haine de bărbați
furnizor al curții reg. și imp.

Magazin de haine pentru bărbați,
:: pentru copii și pentru fetițe ::

ARAD

Mărfuri excelente.
Despărțământ special pentru comenzi după măsură.

IMPRESIUNEA TIPOGRAFIEI „CONCORDIA” ARAD.